سەرۆک جاشەکان و بەشداریان لە تاوانی گەلکوژی ئەنفالدا … شاخەوان شۆڕش

لێرەدا سەرنج دەدەینە واتای بوونی سەرۆک جاشەکان بە تاوانی گەلکوژی ئەنفال، چۆنیەتی تاوانباریان لە دادگادا، هەروەها لێکدانەوە و بیانووەکان لە دیدی تایبەتی دژ بەیەکەوە.
واباشە لە دوو ڕوانگەوە سەرنج بدەینە ئەو بابەتە. یەکەم: لەدیدی بەرەی لایەنگرانی قوربانیانەوە، لە دیدەکی سۆزدارانە و نۆرماتیڤەوە زۆرجاران دەگوترێت و جەختدەکرێتەوە لەسەر ئەوەی کەوا ئەندامانی سەر بە نەتەوەی کورد خۆیان بەشداریان لە تاوانی شاڵاوەکانی ئەنفالدا کردووە و خۆیان بوونەتە چاوساغی سوپای عەرەبی ئێراقی و پێشی کەوتوون، وە بەشداری راستەوخۆیان لە تاوانەکاندا کردووە، بۆیە لە تاوانی کۆمەڵکوژیەکانی ئەنفالدا ئەوان لە هێزەکانی ڕژێمی بەعسی عەرەبی تاوانبار ترن.

لە روانگەیەکی مۆرالی نەتەوەیی و نیشتیمانییەوە، ئەو کوردانەی بەشداریان لە ئەنجامدانی تاوانەکەدا کردووە، ناپاکیان لە خەڵکی کوردستان کردووە بۆیە ئەوانە جگە لە تاوانباریان لە ئەنجامدانی تاوانکە، تاوانی ناپاکیشیان ئەنجامداوە. دیارە بوونی تاوانی ناپاکیە کە خەڵکی سەر بەنەتەوەی قوربانی والێکدەکات، بەرامبەر بەو تاوانکارە ناوخۆیانە ڕقئەستورتربن و داوای سزای تووندتر بکەن. بەنمونە لە کاتی ڕاپەریندا خەڵک رقئەستورترە بەرامبەر بە کەسانێک کە ئەندامی کۆمەڵگەی قوربانین بەڵام هاوکاری لایەنی دەسەڵاتی تاوانباریان کردووە. بەڵام ئایا خەڵک تاچەند لەوەدا داواکەیان ڕەوا و گونجاوە؟ ئایا دەکرێ سزای ئەوانە تووندتر بێت؟ لە روانگەی یاساییەوە پێویستە ئەو خاڵە لە دوو لایەن و ئاستەوە روونبکرێتەوە و وەڵام بدرێتەوە، لە ئاستی دادگای نێوخۆیی و لە ئاستی دادگای نێونەتەوەییدا. دادگای نێوخۆیی کە لەلایەن نەتەوەی قوربانییەوە دامەزرێندراوە و پیادەی دەستور و یاسای تایبەت بە ولات دەکات، لەزۆربەی بارەکاندا سزای بۆ ئەو کردەوانە داناوە کە دەکرێ وەکو زیانگەیاندن بە ئاسایشی نەتەوەیی یا سەروەری وڵات سەیربکرێن. دیارە هەر وڵاتێ بەجۆری تایبەت بە خۆی و بەپێی بروا و ئایدۆلۆژیاکەی سەیری ناپاکی دەکات و پێناسەی دەکات، بۆیە جودایی زۆر لەمبارەیەوە لە پێناسە و تێگەیشتنەکاندا هەیە.

ئەگەر ئەمە سەیری واتا باو و پەسندکراوەکەی ناپاکی بکەین، بە ئەگەری زۆر هەموو وڵاتەکان بە پێی یاسای نوسراوە یا نەنوسراوە هاوکاری دوژمن لەلایەن ئەندامانی کۆمەڵگەوە بە ناپاکی نەتەوەیی و نیشتیمانی دادەنێن. ئەگەر کەسێکی کۆمەڵگە ئەو سنورانە ببەزێنێت و هاوکاری لایەنی دژ و نەیاربکات، ئەو کەسە وەکو ناپاک لە کۆمەڵگە و وڵات سەیری دەکرێت بەرەورووی سزا دەبنەوە. بۆیە ئەو کەسانەی کە لەسەر تاوانی ناپاکی بەرەورووی سزا ببنەوە، کە سزای تاوانکاریەکانی دیکەش وەردەگرن، کەی سزاکەیان گەورەتر و توندتر دەبێت. دیارە لە ئەگەری نەبوونی یا بزری دادگای ناوخۆدا لەو تاوانکاریانە ناپێچرێتەوە، بەڵام کۆمەڵگەی قوربانی بەپێی تەگەیشتن و مۆرالی کۆمەڵگە بەپێی یاسای نەنوسراوەی کۆمەڵگە ئەو کەسانە وەکو تاوانبار لە ناپاکیدا سەیردەکات و دەکرێ لە ڕێگەی کرداری تایبەتی نایاسایەوە هەوڵی سزادانیان بدرێت، وەکو بەنمونە تیرۆرکردنیان.

لە ئاستی دادگای نێونەتەوەییدا، تاوانی ناپاکی لە وڵاتی کۆمەڵگەی قوربانی لێپێجانەوەی لێناکریت و یاسایەک بە ئەو لایەنە تەرخان نەکراوە. هەروەکو ناپاکی پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە وڵاتە پەیوەستدارەکە خۆیەوە هەیە، پێناسەی ئەو چەمکەش لە دیدی تایبەتی وڵاتی پەیوەستدارەوەیە و تایبەتە بەهەندێ پێشێلکاری کە تەنها بە ئەو وڵاتە واتا و گرنگی یاساییان هەیە. بۆیە لە دادگایەکی نێونەتەوەییدا کەسانی تۆمەتبار تەنها لەسەر ئەو تاوانکاریانە سزا دەدرێن، کە لە هێرشەکەدا ئەنجامیان داوە و دەچنەخانەی تاوانەکانی جەنگ، دژ بە مرۆڤایەتی و گەلکوژی. بەمشێوەیە چەمکی ناپاکی بە دادگایەکی نێوتەتەوەیی سەرووی وڵات گرنگی یاسایی نییە. چونکە دادگای نێونەتەوەیی جیاوازی لە نێوان کەسە تۆمەتبارەکاندا ناکات و تەنها سەرنج دەداتە تاوانکاریەکانیان کە ئەنجامیان داوە. بە نمونە ئەگەر سەرۆک جاشێک لەسەر تاوانی گەلکوژی بدرێتە دادگایەکی نێونەتەوەیی، ئەو سەرۆکجاشە لەسەر تۆمەتی چۆنیەتی هاوکاری و بەشداری لە تاوانکە، وە بەهێزی و لاوازی بوونی بەڵگەکان لەوبارەیەوە دەکۆڵێتەوە. ئەگەر بەشداریەکەی سەڵمێندرا، ئەوا بەپێی جۆری تاوانەکەی بەپێی یاسای دادگا سزای بۆ دەبڕێتەوە.

دادگای نێونەتەوەیی لەوە ناکۆڵێتەوە کە ئایا ئەو سەرۆکجاشە ناپاکی لە نەتەوەکەی خۆی کردووە یانا. لە ئەگەری بوونی یاسای ناپاکی ناوخۆی وڵاتدا، وە بوونی سزا لەمبارەیەوە، لەوبارەدا ئەو بابەتە کێشەی دادگای ناوخۆیی وڵاتە نەوەک دادگای نێونەتەوەیی.

دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراقی بەهەمان شێوە لە ئەگەری بوونی تاوانەکانی ناپاکی ناکەوێتەوە و دادگاکە پیادەی ئەو یاسا و پرەنسیپانە دەکات کە تایبەتن بە تاوانی جەنگ، دژ بە مرۆڤایەتی و گەلکوژی. چونکە دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراقی دادگایەکی ناسیونالی ناوخۆیی کوردستان نییە. ژمارەیەکی زۆر سەرۆک جاش ناویان لە دادگا هەبوو و دەبوایە بدرێنە دادگا لەسەر تۆمەتی بەشداریان لە تاوانی گەلکوژی ئەنفالدا، بەڵام دەسەڵاتی زەرد و سەوزی کوردی یا دەسەڵاتدارانی ئێراقی پەنایاندان. ئەگەر ئەو سەرۆکجاشانە بدرابانە دادگا، دادگا لەسەر تاوانی بەشداریان لە تاوانی گەلکوژی ئەنفالدا دادگایی دەکردن. ئەگەر لە کوردستان دادگایەکی ناسیونالی کوردستان هەبووایە و بە تاوانەکانی دژ بە مرۆڤایەتی و گەلکوژی تەرخانکرابووایە، دەیتوانی لەئەگەری بوونی یاسا بۆ تاوانەکانی ناپاکی لەسەر جۆر و قەوارەی تاوانکە دادگاییان بکات. وەکو گوتمان دادگای لەو جۆرە لە کوردستاندا بوونی نییە و یاسایەکیش لەمبارەیەوە بوونی نییە، هەروەکو تاکو ئێستا باشوری کوردستان خاوەنی دەستور نییە.

دووەم: لەلایەکیتر ئەو بەشداریەی بە دەیان فەوجی جاشی کورد لە تاوانی ئەنفالدا هەندە خەڵکی تووشی گومان کردووە لە بوونی تاوانی گەلکوژی. لە دوو روانگەی جیاوازەوە ئەو فاکتەرە دژ بە بوونی تاوانی گەلکوژی لێکدراونەتەوە و بەکارهێندراون. کەهەردوولایان بەرژەوەندی تایبەتیان لەپشتی ئەو گۆتەیاندا هەیە. لایەنی تاوانکار بەدید و لێکدانەوەیەک، لایەنی سەربە گەلی قوربانیش لە دید و لێکدانەوەیەکی دیکەوە. لایەنی تاوانکار واتە لایەنگرانی ڕژێمی بەعس و بەرگریکارانی ئەوان وەکو بەڵگە دژ بەبوونی تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی و گەلکوژی بەکاریان هێناون و دەهێنێت. هەرچی لایەنی سەربەگەلی قوربانیە کە دەسەڵاتی کوردی زەرد و سەوز لەگەڵ دەستانی سەرۆکجاشەکان دەگرێتەوە، کە پەنای سەرۆکجاشەکانیان داوە و دژی دادگاییکردنیانن، جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە ئەوان لەسەرۆک جاشەکان خۆشبووین و لێبوردنیان بەیان دەرکردووە، بۆیە دژی هەموو جۆرە دادگاییەکی ئەو سەرۆک جاشانەن.

سەرکردایەتی ئەو دوو پارتە لێبوردنەکەی ١٩٩١ دووپات دەکەنەوە و جەختی لەسەر دەکەنەوە. لەلایەکیتر لێرە و لەوێ ئەوەش گوتراوە کە دادگاییکردنی سەرۆکجاشەکان زیان بە کورد دەگەیەنێت و وادەکات گومان بخاتەسەر بوونی تاوانی گەلکوژی. واتە دەسەلاتی زەرد و سەوز بە پاراستنی سەرۆک جاشەکان و هێزەکانیان لە ریزی پارتی

دەسەڵاتدارەوە لەبوردنەکەو ئەو بیانووی زیانگەیاندن بە دەسیەی بوونی تاونی گەلکوژی بەکاردەهێنن. گرنگە بیریبخەینەوە کە هەرچی لایەنی تاوانکارە بەشداری جاشەکان لە تاوانی ئەنفالدا بە خۆدەربازکردن لە تاوانباریان لە تاوانی گەلکوژیدا بەکاردەهێنن. ئەوانە بەشداری جاشەکان دژ بە ناساندنی تاوانەکە وەکو تاوانی گەلکوژی بەکاردەهێنن. وەکو بەڵگەیەک دژ بە بەڵگەکانی بوونی تاوانی گەلکوژی بەکاریدەهێنن. لایەنگرانی رژێمی بەعس و بەرگریکارانی لایەنی تاوانکار ئەو بابەتە دەقۆزنەوە و دەڵێن ئەوەی روویداوە لە ئەنجامی شەڕێکی ڕەوادا دژ بەو گروپ و رێکخراوە چەکدارانە بووە کە دژی وڵات بوون، دەسەڵاتی ئێراق دژی گەلی کورد نەبووە. بوونی بەهەزاران چەکداری کورد کە بەهێزەکانی بەرگری نیشتیمانی دەناسران لە ریزەکانی سوپادا وەکو بەڵگەی نیازپاکی دەسەلات و نەبوونی ڕق و مەبەستی لەناوبردنی گەلی قوربانی پیشان دەدەن. لەو روانگەیەوە لایەنگرانی دەسەڵاتی بەعسی ئێراقی هەوڵی پیشاندانی سوپایەکی نیشتیمانی عەرەبی و کوردی ئێراقی دەدەن، کە لەباری بەرگریدابووە دژی سوپای ئێران و بەکرێگیراوانیان، بۆیە شەڕێکی ڕەوای بەرگریان کردووە. مەبەستیش لەناوبردنی گەلی کورد نەبووە، هەروەکو کورد مافی ئۆتۆنۆمی هەبووە و لە سوپادا بەشداری چالاکانەیان هەبووە.

گومان لەوەدا نییە کەوا بەهەزاران جاشی کورد و بەدەیان سەرۆکجاشی کورد بەشداریان لە شاڵاوەکانی ئەنفالدا راستەوخۆ یا ناڕاستەوخۆ کردووە. ئەوانە یەکەم: هێزێکی تایبەتی سەر بە ڕژێمی بەعس بوون و بەشێک بوون لە هێزەچەکدارەکانی ئێراق و لەژێر سەرپەرشتی دەسەڵاتی بەرگری و ئاسایشی حکومەتی ئێراقدابوون. فەوجی جاشە کوردەکان سەربەخۆ توانا و دەسەڵاتی نە بڕیار و نە چالاکیان هەبووە. ئەوان بەهیچ جۆرێک لە ئاستێکدا نەبوون بتوانن کاریگەریان لەسەر بڕیارەکانی سەرۆکایەتی ئێراقدا هەبێت. بۆیە ئەوان جگەلە هێزێکی ملکەچی چەکداری ئێراقی کە چاوەڕێی فەرمانیان کردووە، چیتر نەبووین. ئەوان بەرەگەز کورد بوون، بەڵام سەر بە ڕژێمی بەعس بوون و ئەوەیان کردووە کە لەبەرژەوەندی ڕژێمی بەعسی ئێراقیدا بووە. کاری سەرەکی هێزی جاشەکان شەڕ و لێدانی هێزەکانی پێشمەرگە بوو. هێزی جاشەکان دژی هێزی شۆڕشگێڕە کوردەکان بەکاردەهێندران. بۆیە فەوجی جاشەکان لای کۆمەڵگەی کوردی هێزێکی نەخوازراو بوون و خەڵک حەزی بە چارەیان نەدەکرد، خەڵک وەکو هێزێکی بەکرێگیراوی حکومەتی ئێراق سەیریان دەکردن. بەمجۆرە هێزی جاشەکان لەبەرەی دژ بە خەڵکدا بوون و لەسەنگەری ڕژێمی ئیراقیدا بوون، کە خەڵکی کوردستان

وەکو دەسەڵاتێکی بێگانەی ناڕەوا سەیریان دەکرد.

بڕیاری قڕکردن و لەناوبردنی دانیشتوانی ناوچە قەدەغەکراوەکان بە هەڵبجەشەوە، لەلایەن سەرۆکی ئێراق سەدام حوسێنەوە درابوو، سەرۆکی بیرۆی باکوری پارتی بەعس عەلی حەسەن مەجید (عەلی کیمیاوی) جێبەجێیکرد. ئەوەش واتای یەکلاکەرەوەی بە بوونی مەبەستی لەناوبردن لەلایەن دەسەڵاتی ئێراقییەوە هەیە. بوونی هێزی چەکداری کورد کە لەژێر فەرمانی راستەوخۆی دەسەڵاتی ئاسایش و سوپای عەرەبی ئێراقیدا بووە و کە لە سەنگەری سوپای تاوانکاردا بوونی هەبووە، هیچ کاریگەرییەکی لەسەر ئەو فاکتەرەدا نییە و ناتوانێ ئەو راستییە بگۆڕێت.
بەپێی بەڵگەکان لەگەڵ ئەوەی سەرۆک جاشەکان و چەکدارەکانی فەوجە سوکەکان سەر بە ڕژێمی ئێراق بوون و فەرمانەکانی ڕژێمی ئێراقیان ملکەچانە جێبەجێ دەکرد، بەڵام ڕژێمی بەعس لێیان بەگومان بووە و ئەوانەی تەنها بۆ جێبەجێکردنی بڕیارەکانی بەکارهێناوە. سەرانی ڕژێمی بەعس بڕوایان بە سەرۆک جاش و جاشەکان نەبووە، وە بە شایستەی ئەوەی نەزانیون کە لە کۆمەلگەی عەرەبیدا بتویندرێنەوە و ژیانیان بە پارێزراوی بمێنێتەوە. هۆکەشی ئەوەبووە کە جاشەکان کورد بوون. بۆنمونە عەلی حەسەن مەجید (عەلی کیمیاوی) لە کۆبوونەوەیەکدا دەڵێ، دەتانەوێی کۆمەڵگەی عەرەبی بەوانە پێبکەنەوە و دەوڵەمەندی بکەن؟! ئێزدییەکان بە عەرەب ناونوسکرابوون و ژمارەیەکی زۆریان لە فەوجە سوکەکان بوون) !؟ بیانێرنە سەروو و لەوێ دەیاندەزمەوە و بە شەفڵ و بلدۆزەر سەریان پان دەکەمەوە. وەکو پێشتر بینیمان سەرانی بارزانییەکانی سەر بە ڕژێم لەگەل ئەوەی دڵسۆزیان بە ڕژێم پیشاندابوو، بەلام کە بڕیاری لەناوبردنی بارزانییەکان دەرچوو، ئەوانیش لەنێوبردران.

شاخەوان شۆڕش
١٣/٤/٢٠١٧

تەوەرەی دەنگەکان سەبارەت بە کاری هەرەوەزی … لاوژە جەواد

کورتەیەك بۆ ناساندنی هەرەوەزی :

هەرەوەزی دیاردە و بوونێکی مێژوویی و جیهانیی هەیە، هەرچەندە زۆر جار ڕەنگ و دەنگی سەردەمی سەرهەڵدانەکەی خۆی گرتووە؛ هەندێك جار وەك خۆکۆمەکیی ئایینی گروپە ئایینی و □□□وییەکان دەرکەوتووە و هەندێك جار وەك خۆکۆمەکیی خێڵەکی و گوندەکان دەرکەوتووە و هەندێك جاریش وەك خۆبەسێی کۆمەڵە هاوچەرخەکان لە سەردەمی جەنگەکان و قاتوقڕیی وشکە ساڵەکان دەرکەوتووە، بەڵام لەنێو هەموو سەردەمەکان هەرەوەزی و بیرۆکە و ئاوەزی ژیانی هەرەوەزیی بەجۆرێك بوونی هەبووە .

لەنێو ئەم ڕۆژگارەش لە هەرێمی کوردستان خەریکە لەنێو دەروونی قەیرانە ئابووریی و کولتووریی و م□□□یی و ڕامیاریی و جەنگیی-سەربازییەکان بەجۆرێك هەروەزییەکان و بیرۆکەی هەرەوەزی کۆمەڵایەتیی وەك ئەڵتەرناتیڤێك خۆی دەردەخاتەوە. سایتی دەنگەکان وەك بڵندگۆی دەنگە ڕۆشنبیر و ڕەخنەگر و ناڕازی و بەهەڵوێستەکان بۆ ڕۆشنایی خستنە سەر مێژووی بزووتنەوە و بیرۆکە هەرەوەزییەکان لە هەرێمی کوردستان و ناوچەکە ئەم تەوەرەیەی بۆ گفتۆگۆ و ل□□دوان لەو بارەوە کردووەتەوە، بە هیوای سەرهەڵدان و درووسبوون و دروستکردنی دیالۆگ و ل□□دوانیی جەماوەریی و کۆمەڵایەتیی لەبارەی هەرەوەزی و بزووتنەوەی هەرەوەزی وەك ئەڵتەرناتیڤ.

لێرەدا بە زنجیرە وەڵامی نووسەران و چالاکوانانی بواری هەرەوەزی ب□□او دەکەینەوە. 9

بەڕێز: لاوژە جەواد

– سەرەتا ئەگەر بکرێت کورتەیەك لەبارەی ڕابووردووی چالاکی خۆت و ئاراستەی بیرکردنەوەت بۆ خوێنەران بگێڕیتەوە؟

من لاوژە جەواد لەدایکبووی ساڵی 1974 م لە شاری کۆیە، سەرەتای

دەستبەکاربونم لە کاری سیاسی دەگەڕێتەوە بۆ ڕاپەڕینی بەهاری 1991 سەرەتا لەڕیزەکانی حیزبی شوعی عیراقی ئەوکات و کۆمەڵەی ئافرەتان. وەک پەیامنیری کۆیەی بڵاوکراوەی ڕێگای کوردستان کارم دەکرد.

لە ساڵی 1992 ەوە لەڕێگای چەند هاوڕێیەکم بڵاوکراوەو نامیلکەی ڕێکخراوە کۆمۆنیستیەکان بەتایبەتی ڕەوتی کۆمۆنیستم پیدەگەیشت، کە زۆر جێگەی سەرنجبوون بۆمن، بەتایبەتی لەو سەردەمەدا ئەوان زۆر تەئکیدیان لەسەر یەکسانی نێوان ژن و پیاو دەکردەو□ و□ بەتایبەتیش بەرامبەر تیرۆرو ڕەشەکوژی ژنان وەستابونەوە، لەو ساتەشدا هاوڕێیەکی منداڵیم قوربانی بوو□ د□ستی ڕەشی تیرۆری ناموسی کە زۆر کاریگەری لەسەرم داناو تەنها شتێک کە توانیم دەستی بۆ ببەم و ئەوەبوو کە خەباتبکەم بە عەمەلی بۆ یەکسانی وەستانەوە بەرامبەر توندوتیژی و تیرۆری ژنان. ئەوەبوو هە رلەسەرەتای دامەزراندنی ڕێکخراوی سەربەخۆی ئافرەتان من پەیوەندیم پیوەکردن و دواتریش بووم بە ئەندامی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری.

لە ساڵی 1996 بۆ کۆتایی 1999 یەکێک بووم لە ئەندامانی هێزی پارێزگاری لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و وە ماوەیەکی زۆریش فەرماندەی عەسکەری بووم.

بەدوای هێرشی دڕندانەی یەکیەتی لە 14/7ی 2000 نەمانتوانی لە کوردستان بمێنینەوەو ئێستا لەگەڵ هاوسەرو دوو منداڵەکەم لە وڵاتی دانیمارک دەژیەین.

خەباتی سیاسیم بەردەوامەو تا ن□ق□مبەری 2016 ئەندامی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بوم و وەک کادیرێکی ڕاگەیاندن لە سێ ساڵی ڕابردودا لە ڕادیۆی پێشەنگ کارمکرد. لە ئیستادا وەک کەسێکی سیاسی کۆمۆنیست خەریکی کارو چالاکیم و لە بواری ڕاگەیاندندا بەپێی کاتم هەوڵدەدەم بەرنامە بۆ سایتی هاوپشتی ئامادە بکەم.

– “بزووتنەوەی هەرەوەزی” ئەم دەستەواژەیە بۆ تۆ چی دەگەیێنێت ؟

وشەی هەرەوەزی پانتایەکی زۆر گەورە و بەرینی هەیە لە مێژوی مر□قدا، هەرەوەزی لەگەڵ ووشەی تر پەیوەندکراوە و چەندین مانای جیاوازی لێکەوتوەتەوە لەوانە ژیانی هەرەوەزی، کاری هەوەوەزی.

لە کۆمەڵگا سەرەتایەکان مر□ق گروپ و تایفەی داخراو بووە و هەر گروپە بۆ خۆی چۆنیەتی پەیوەندیەکانی خۆی دیاری کردووە، هەر لەم ٢٠٠ ساڵەی ڕابردوش وەک هەڵهاتن لە چەوساندنەوەی نیزامی سەرمایەداری دەیان نمونەی جیاواز هەبووە کە کۆمەڵێک خەڵک بڕیاریان داوە پێکەوە ئیش بکەن و پێکەوە ژیان ڕێکبخەن، زۆر جار شارێک وە یان جەزیرەیەک بە هەزاران خەڵک پێکەوە ژیاون، ئەمانە

نمونەی ژیانی هەرەوەزین.

کاری هەرەوەزی

کاری هەرەوەزی دیاردەیەکی ئاشنا و ناسراوە لە لای سەرجەم کۆمەڵگاکان، بە تایبەتی لە لادێیەکان بە کاری هەرەوەزی ڕێگا و بان، حەوزی ئاو و کانی، خوێندنگا و پردیان دروست کردووە بە بەرژەوەندی گشتی و زۆر جاریش یارمەتی هاومالە و هاووڵاتییان داوە لە دروستکردنی خانو و ڕاپەڕاندنی ئەرکی لادێ، هەر لە کوردەواری خۆمان عادەت بووە ئەگەر خێزانێک بە هۆی نەخۆشی یان مردن لێقەومابێت، خەڵک کۆبونەتەوە، بە کاری هەرەوەزی، بە ڕۆژێک ئەرکی وەرزێکیان بۆ ڕاپەڕاندوە.

کاری هەرەوەزی بە بێ بەرانبەر بە هاریکاری خەڵکی تر، بە چارەسەری کێشەی خەڵکی تر، بە دڵخۆشکردن و گەیشتن بە ئاسودەیی خەڵکی تر جەوهەری ئەو ئینسانیەتەیە کە لە نیزامی سەرمایەداریدا بە پێچەوانەوە بە خۆپەرستی جێگای پێ کراوەتەوە.

کاری هەرەوەزی لە پێناو هەلومەرجێکی باشتر و ئاسودەتر بۆ ئینسانەکان، هەوڵێکە بۆ بەهرەمەند کردنی خەڵک، لەو پێداویستانەی کە خۆی دەستی کورتە لە دابینکردنیان. بەڕای من ئەمە لوتکەی ئینسانسەنتەری و تۆپکەی ڕەوشتی ئینسانیە.

لەناو ئەم بەڕبەڕیەتەی سیستەمی سەرمایەداری کە هەموو هەوڵێک بۆ کەڵەکە کردنی سەرمایە خراوەتەگەڕ و بێجگە لەوەی کە عەقڵ و زیرەکی مرۆڤیان بەکرێ گرتوە، سەدان جۆر جیاوازی مەزهەبی و میللی و ڕەگەزیشیان داتاشیوە بۆ تەفرەقە و ناکۆککردنی ئینسانەکان، دەیان شەڕی خوێناویان بەڕێ خستوە بۆ گەیشتن بە بەرژەوەندی مادی، کاتێک کۆمەڵێک خەڵک بە هەرەوەزی و هاوبەشی و هاوکاری کات و سەرمایە و وزەی خۆیان بەکاردەهێنن لە پێناو ئاسودەیی مرۆڤ و ئاوەدانی، بۆ من شنەی سروەی سوسیالیزمە.

– بە بۆچوونی تۆ هەرەوەزییەکان ئامرازی ڕیفۆرمکردن یان ئەڵتەرناتیڤن؟

هەرەوەزیەکان ئامرازێکن بۆ تەبایی و یەکگرتن و پێکەوە ژیان وە هەروەها دورکەوتنەوە لە تاکڕەوی و خۆپەرستی، هەرەوەزیەکان ئیرادە و هێزی جەماوەری بەرجەستە و باوە بە خۆبوون بەرز دەکاتەوە. هەرەوەزی تاک لە بیدەسەڵاتی و گۆشەگیری و نائۆمێدی رزگار دەکات، وە هەروەها دەرفەتێکە بۆ نمایش کردنی هێزی جەماوەر، من پێموایە کاری هەرەوەزی پەیوەندی و هاوچارەنوسیەک دروست دەکات

و ئینسانەکان لەیەکتر نزیک دەکاتەوە، لە کۆتاییدا دەتوانێت قورساییەکی باش دروست بکات بۆ ریفۆرم یان ئاڵوگۆڕی بنەڕەتی. بەلام لە ڕاستیدا کاری هەرەوەزی نە ڕیفۆرمە و نە شۆڕش بەڵکو جۆرێکە لە چاکسازی و ئاوەدانکاری و وەلامی خێرا بۆ زەرورەتێکی واقعی.

– بە پشتبەستن بە کامە بنەما و ئەزموون هەرەوەزییەکان دەخرێنە خانەی ئامانجی بزووتنەوەی ڕیفۆرمیستی یان خزمەتکردن بە مانەوەی سیستەمە چینایەتییەکە ؟

لە مێژووی کۆمەڵگای بەشەریدا چەندین ئەزمونی کاری هەرەوەزی یان بەیەکەوە ژیانی بە کۆمەڵی کۆمەڵگا سەرەتاییەکان هەبووە، هەر لە ٢٠٠ساڵەی ڕابوردوش دەیان جۆر دروست بوون و هەندێکیان ئێستاش ئاسەواریان ماوە، ئەگەر سەیری ئەم ئەزموونانە بکەین هەندێکیان ئاینی و لە کەنیسەکانەوە بەناوی یارمەتیدانی یەکتری و هەژاران بووە یان لە هەندێک شوێن سۆسیالیستەکان دەستیان بە کارو شێوە ژیانی لەمجۆرە بردوە، ئەم جۆرە ژیان و کۆمەڵگایانە نەیانتوانیوە ببنە ئەزمونی سەرکەوتو بۆ ئاڵوگۆڕی ڕیشەیی، هەرگیز نەیانتوانیوە کێسپە سەرەکیەکان هەموارکەن و کۆمەڵایەتی ببنەوە، تەنها لە ماوەیەکی کاتی و لە جوگرافیایەکی تایبەتدا بە ڕادەیەک ژیانی ئینسانەکانی باشتر کردووە، بەڵام لە نیهایەتدا مەحکوم بە فەشەل کراون.

– کەسانێک پێیان وایە ئەم کارە هەرەوزییانەی کە لە ناوچەی خانەقین دەستی بە براوە، لە بنچەدا کاری دەسەڵاتەو دەبێت فشار بۆ دەسەڵات ببرێت لە جیاتی کاری هەرەوەزی. ئەی ئێوە ئەمە چۆن دەبینن؟
ئەگەر کەمێک ورد بیرکەینەوە لەوانەیە ئەوە ڕاستبێت ئەمە ئەرکی دەسەڵاتە دەبێت خوێندنگاو خزمەتگوزارییە گشتییەکان دابینبکات، بەلام نەک تەنها لە کوردستان ئەگەر ئەمە سەیری بەڕێوەبردنی بەرنامەی ئابوری ئەمڕۆی سەرمایەداری بکەین لە جیهاندا، خەریکن وردە وردە ئەرک و کاری دەوڵەت لاواز دەکریت و دەسەڵات دەدرێتە دەستی کۆمپانیاکان و دەسکەوتە گشتییەکانیش کە بەکارو خەباتی چینی کرێکار هاتۆتە دی لەدەسەندرێنەوەو دەکرێن بە کۆمپانیای تایبەت. بەجیا لەوەی کە ئەم دەسەڵاتەی لە کوردستان هەیە دەسەڵاتێکی میلیشیایەو ئەوەی بەی گرنگە هێشتنەوەیە دەسەڵاتی خۆیەتی. لەلایەکی تریش کوردستانیان کردۆتە بەشێک لە بازاری بەرەڵاو هەسار پچراوی سەرمایەداری جیهانی و خەریکن بەرنامەی ئابوری لیبرالیزمی نوێ و

سندوقی دراوی نێودەوڵەتی جێبەجێدەکەن، نەوەک نایانەویت خزمەتگوزاریە گشتییەکان پەرە پیبدەن و بەرفراوانی بکەن بەڵکو ئەوەی هەشە دەیدەنە دەستی کەرتی تایبەت و هەرزان فرۆشی دەکەن. لەم نێوەدا منداڵی خەڵکی هەژارو نەدار لە خوێندن بێبەری دەبن، هەربۆیە من پێموایە ئەم کارەی خانەقین لەخزمەتی منداڵان و خەڵکی نەدارە.
سیاسەتی ئابوری بۆرجوازی ئەمڕۆ پێویستی بە بەرەنگاری هەیە، پیویستی بە نواندن و نیشاندانی ئیرادەو توانایمان هەیە، من ئەم کارە هەرەوەزییەی لە خانەقین دەستی بە دەبردرێت بە ئامرازێکی بەرەنگاری دەزانم نەوەک خزمەتی دەسەڵات.

– چۆن دەتوانین هەرەوەزییەکان بە ئەڵتەرناتیڤ ببیمین، ئەو گەرانە پۆزەتیڤانە چین کە هەرەوەزییەکان وەك ڕەتکەرەوەی کردەوەیی سیستەمی چینایەتییەکە نیشاندەدەن، چ کارایییەکیان لەسەر خێراکردن و بەهێزکردنی ڕەوتی گۆڕانی کۆمەڵایەتی و کولتووریی و ڕۆشنبیریی گشتی دەبێت ؟

بۆرجوازی لە ئەمڕۆی جیهاندا بەناوی پۆست مۆدێرنێتەوە لیبڕالیزم، هەوڵی بۆ ئەوە داوە کە ئینسانەکان پەرشو بڵاوبکات و تاک پیرۆز بکات، هەموو شتێک لەپێناو تاک، دیارە شەخسیەت و کەرامەتی تاک زۆر گرنگە هەر تاکیش دەتوانێت کۆمەڵە پیکبهێنێت بەڵام ئەوان ویستویانە ئینسانەکان خۆپەرست هەموو شتێک لەپێناو تاکەوەی بە بەرژەوەندی سەرمایە پەروەردە بکەن و دەرئەنجام کۆمەڵگایەکی خۆپەرست بەباربهێنن.
لە ڕاستیدا من پێموایە ئەو هەراوهوریایەی کە بەناوی لیبڕالیزم و ئازادی تاک و جەگاو ڕێگای تاک لاف لێدەدەن تەنها درۆیەکی گەورەیە، چونکە لەم نیزامەدا کۆمەڵەکەی سەرمایە سەرەکی ترین و موقەدەس ترین شتە، تاک ئەگەر پارەوان و سەرەکی بانکی نێودەوڵەتیش بێت، تەنها لە وەرزێکدا سەرکەوتو نابێت لە قوڵکردنەوەی کەلێنی چینایەتی و پارەکان چەند قات زیاد نەکەن، ئەوە بە بێبەزیانەترین شێوە ڕایدەکێشنەخوارەوە، زۆرجار بەسەی ئەخلاقی بە ئەو کەسانە دادەنێن و بە ناشیرینترین شێوە دەیانشکێنن.
دەسەڵاتیش لە لە کوردستان 26 ساڵە زۆر زیاتر کاری لەسەر ئەم سیاسەتە کردوەو هەوڵی لاوازکردنی ئیرادەی خەڵک و پەرشو بڵاوکردنیان و پارچە پارچەکردنی خەڵکی کریکارو زەحمەتکێشی داوە. هەوڵیانداوە مەیلی هاوکاری و بەیەکەوە بوون لەنێوان ئینسانەکان

کەمبکەنەوە. جۆرێک کۆمەڵگایان بار هێناوە کە ئەم وڵاتە هی ئەوان نییە، هەرکەس مالەکەی خۆی پاکدەکاتەوەو خۆڵ و خاشاکەکەی دەخاتە بەردەرگا، یاخود دەچنە سەیرانگاکان و پاشەڕۆکەیان لەشوێنی خۆی جێدەهێڵن.
کاتێک ئینسانەکان دەست بۆ کاری هەرەوەزی دەبەن و هەمویان بەیەکەوە بە هاوبەشی دەتوانن دەست بۆکارێک ببەن و هیچیان لا موستەحیل نەبێت، بەدڵنیایەوە هەست بە خۆشحاڵبون و بەیەکەوەبوون دەکەن هەست بە توانایی دەکەن، هەست بەوە دەکەن کە ئەم وڵاتە وڵاتی ئەوانە، دەبێت ئاوەدانیکەنەوەو خۆشی بکەن نەوەک وێران، ئەم هەستە پۆزەتیفە وایان لێدەکات کە دەست بۆ ڕێکخراوبوون ببەن، دەتوانن بۆ چارەسەر هەر کێشەیەک ک□ ببنەوەو هاوفکری بکەن، دەتوانن خۆیان ڕیکخراوبکەن و ببن بە هێزێک کە چاو ببرنە ئەو جێگایەی کە بڕیار دەردەکات و بە مافی خۆیانی بزانن بەشداربن لە بڕیاردان لەسەر گەڕەکەکەیان شارەکەیان تا دەگاتە وڵاتەکەیان.
ئەگەر ئاسۆیەکی ڕادیکاڵ و ڕۆشن بەسەر ڕابەرانی هەرەوەزیەکان زاڵبێت دەکرێت ڕێگایەکی سەرەتایی بێت بۆ شۆڕش و گرتنە دەستی دەسەڵات بە شێوەیەکی دروست و هەستکردن بە بەرپرسیاریەتی.

– چ ئاسۆ و ئامانجێك لە سەرهەڵدانی بزووتنەوەی هەرەوەزی لە هەرێمی کوردستان و خۆرهەڵاتی ناوین دەبینیت ؟

دیارە لێرەو لەوێ زۆرجار گوێمان لیبووە کە بەهەرەوەزی کۆمەڵیک ئینسان هەستاون بە ئەنجامدانی کارێک، بۆنمونە ڕاکێشانی ئاو لە بناری قەندیل بۆ چەند زەویەکی کشتوکاڵی، یاخود پاکردنەوەی شارو کۆڵانەکان لەلایەن خەڵک بەهەرەوەزی.... بەڵام دیار ەئەمانە تەنها بۆ ئامانجێکی تایبەت و دیاریکراو بوون.
سەبارەت بە ڕۆژهەڵاتی ناو□است دیارە باس لە کاری هەرەوەزی لە کوردستانی سوریا لێرەو لەوێ تا ڕادەیەک دەکرێت، بەڵام من بەوردی ئاگادارنیم و بەداخەوە دەسەڵاتدارانی کانتۆنەکانیش زیاتر هەوڵیانداوە شتی تر بەرجەستە بکەنەوە تا ئەم کارە هەرەوەزیانەو وەک نمونەیەکی جوان نیشانی جیهانی بدەن. لەوانەیە ئەمەش پەیوەندی بە بارودۆخی سیاسی و شەرەکانی ناوچەکە هەبێت.

– لە ڕووی مێژووییەوە، ئایا بزووتنەوەی هەرەوەزی لە ناوچەی لەدایکبوون و ژیانی خۆت هەبووە یان بەخۆت تاکو ئێستا لەنێو هەرەوەزییەك ژیاوی ؟

وەک یادەوەری منداڵیم، لە ئەزمونی دروستکردنی پردێک لەلایەن باوکمەوە بە کاری هەرەوەزی.

لە ساڵی 1979 یادی بەرزو بەرزبێت مامۆستا جەواد حەمەد بەگی باوکم لە دێیەکی باکوری کۆیە بەناوی کەلەخوارە مامۆستا بوو، ئەم بەرو ئەوبەری دێ ڕوبارێک لەنێوانیان هەبوو بەردی گەورە گەورە بە پەڕاندنەوەی منداڵەکان هەبوو، لەکاتی باران و لافاو تووشی کێشە دەبوون، باوکم خەڵکی هەردوو بەری کۆکردەوە کە پەیوەندیشیان ساردو سور بوو، وە داوای لیکردن بە پاراستنی منداڵەکانیان با خۆیان دەست ببەن بە دروستکردنی پردێک، ئەوە بوو پردەکە بە هەرەوەزی دروستکراو کێشەکان چارەسەر بوون و پەیوەندی کۆمەڵایەتیش گەرموگوڕتربوو.

من هەمیشە ئەم ئەزمونە بە نمونەیەکی پێشنگداری کاری هەرەوەزی دەگێڕمەوە.

– ئایا هەرەوەزییەکان تەنیا ئاڵوگۆڕکردنی کۆمەکی کۆمەڵایەتین، یان واوەتر لەوە دەتوانن ببنە ئەڵتەرناتیفی بەرهەمهێنان و بەکاربردنی باوی بۆرجوازییانەی ئێستا؟

وەکو کاری هەرەوەزی ئامانج تەنها یارمەتی و ئاوەدانکردنەوەیە، بەڵام لە پێراوەزی مێژو دا چەندین جار هەوڵدراوە بە ژیانی هەرەوەزی بەڵام نەیانتوانیوە بە تواوەتی ببن بە ئەڵتەرناتیڤ و لە کۆتایدا ناچار بە شکست کراون. هەرەوەزییەکان لە زۆر جێگای دنیا هەر ئێستا لە بواری بەرهەمهینانیشدا بوونی هەیە.

شێوە و وڵاتانی دەسەڵاتی بەرژوازی پێشمەرجی هەر گۆڕانکارییەکی بنەڕەتیە، هەرەوەزییەکان لە باشترین دۆخدا دەتوانن ئامرازێک بن بۆ هاوفکری و یەکبوون. پیستریش ئاماژەم پێ دا کە هەرەوەزییەکان بەو پییە چ سیاسەتێک بەسەر هەڵسوڕاوانیدا زاڵە دەتوانێت ئامرا ز و ڕێگای بەدیهێنانی ئامانج و ئەلتەرناتیڤی جیاواز بێت.

– چ پێشنیار و وانەیەك، ئەزموونێکت هەیە کە بیخەیتە سەر ئەزموونی تاکو ئێستای ئەو هەرەوەزییانەی کە لە هەرێمی کوردستان هەن؟

هیوادارم کە هەمومان بەیەکەوە بتوانین باشتر و زیاتر بیربکەینەوە کە چۆن ئەم کارە هەرەوەزیانەی خانەقین گەشە پێبدەین تەنها لە یەک ناوچەو شوێندا قەتیس نەبێت. لەڕێگای کۆبونەوەو کۆنفرانس ڕابگەیێنەوە کە چۆن بتوانین هەنگاوی داهاتومان دەستبردن بۆ دەخالەت لە سیستەم و شێوەی پەروەردە بێت، خوێندن و پەروەردەیەکی ئینسانی بسەپینین، لەبری ئەویە بینایەکی خوێندن دروستبکەین، واتا پیشانی حکومەت و خەڵکی بدەین کە ئێمە ڕێکخراوی خێرخوازی نین کە

خوێندنگا دروست بکین، بەڵک و ئامانجی ئێمە بەشداریبون لە بەرێوەبردنی کۆمەلگاو بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی تەندروستە.
دەمەوێت لیرەوە فرسەت بهێنم و سوپاس و پیزانینی تایبەتی هاوڕێ سەلام عەبدوڵاو هاوکارانی بکەم کە بەعەمەلی کار بۆ گەڕا نەوەی ئیرادە بۆ خەڵک و پیگەیاندنی نەوەکانی داهاتو دەکەن. من بەتایبەتی زۆر خۆشحاڵم بەو پڕۆژەی کتێبخانەی منداڵان هیوادارم کە لەم ڕێگایەوە بتوانین خوێندنەوە زانست بکەینە عەقلیەتی ئەم منداڵانەو جارێکی تر خوێندنەوە بکەینە کەلتوری کۆمەلگا، ساڵانە بەتەن کتێب بڵاودەبێتەو ەبەبێ ئەویە کەس بیر لەوە بکاتەوە چۆن خوێنەریان بۆ پەیدا بکەین؟ دەکرێت ئەمە ڕێگایەک بێت، وە هیوادارم کارو پڕۆژەی سەرەکی کتێبخانەکانی منداڵان پەروەردەی دروست و لەسەر بنەمای ئازادی و یەکسانی نیوان ئینسانەکان بیت.
خاڵێکی تر دەمەوێت لیێرە پیشنیاری بکەم و بیخەمە بەردەم هەموو ئەوکەسانەی بەگەرمو گوڕی پێشوازی لە کاری هەرەوەزی دەکەن لە کوردستان، بەهەند وەرگرتنی خراپی بارودۆخی ژنان و خستنە ناو پڕۆژەکانی داهاتومانە. هەمومان دەزانین کە دۆخی ژنان لەوپەڕی خراپیدایە لە کوردستان، ئێمە بیر لەوە بکەینەوە کە چۆن چەند پڕۆژەیەکی بەرهەمهێنان لەڕێگای هەرەوەزیەکانەوە بخەینە دەستوری کارمانەوەو هەتا لەم ڕێگایەوە هەم ژنان هۆشیاربکرێنەوەو بە مافی خۆیان ئاشنا بکرێن هەم بتوانین بەجۆرێک بەتایبەت ئەوانەی کە ژنی ماڵن ببنە خاوەن ئابوری سەربەخۆی خۆیان.
– دوا پرسیاری ئەم جارە، چ پەیام و ڕێنوێنییەکت بۆ چالاکانی هەرەوەزییەکان هەیە ؟

وێرای هیوای سەرکەوتنم بۆیان، دەمەوێت ئەوە بڵێم کە دەبێت زۆر وریابین و کۆمەڵە هەرەوەزیەکان لە کەسانی کۆنەپەرست و دەستی دەسەڵات بپارێزین و ڕێگانەدەین دز□ بکەنە ناو کۆمەڵەکانمان و بەلاڕێیداببەن.

ئیسلامیەکان چی دەکەن؟ … عەزیز

ڕەئووف

لەڕاستیدا کێشەی ئێمە لە ئێستادا کێشەی دین نیە، وەك چۆن کێشەی بە ئیسلامیزەکردنەوەی کۆمەڵگەی کوردی نیە بەوەی لە هیچ کاتێکدا بارتەقای ئێستا ئایین ئامادەگی نەبووە، مزگەوتەکانمان لە ژمارەی مزگەوتەکانی چوار وڵاتی عەرەبی زیاترە، جگە لە شاشەکان و بارەگای حزبەکان. بەڵام بۆ ئیسلامیەکان هەمیشە قسە لەسەر ئەوە دەکەن کە کۆمەڵگەی کوردی زۆر لە بەها ئاینی و کۆمەڵایەتیەکانی دوڕاندووە؟ ڕاستی وەڵامەکە ئەوەیە بەدیدی ئەم برادەرانە ئایین بەو شێوەیە نیە کە خۆیان دەیانەوێت.
کێشەی ئێمە ئەوە نیە کە دەسەڵاتێکی عەلمانی لەئارادایە کە یەکێتی و پارتین (کە عەلمانی نین) بەڵکو کێشەی ئێمە موقەدەسی کورسی و دەسەڵات و ستەمکاریە، کە هیچ ئاسۆیەك لەئارادا نیە بەوەی ئەوەی دەستنوێژی هەڵگرت لەم فۆرمە لە دەسەڵات باشتر و عادلتر بێت، بەو پێودانگەی کە ئیسلامیەکانیش نەیانتوانی شەق لە پیرۆزیەکانی کوردسی هەڵبدەن و ئەوانیش مەکتەب سیاسیەکانیان پڕە لە برای موسوڵمانی پیر و پەککەوتە و کوڕانی ڕابەرانی پێشوو بەرپرسن و ئەمیرەکانیان بەدیلی نیە و ئەگەر ئەمینداریش بگۆڕن ئەوا دەورەیەکی تر دەیهێننەوە چونکە پێویستیان بە باوکێکی موقەددەسە.

منیش لەگەڵ هاوڕێم دکتۆر عادل باخەواندا ئەو پرسیارە دەکەم کە ئەگەر زۆرینەی کورد موسوڵمانە ئەی ئێوەی حزبی ئیسلامی بۆ لە 17% زیاتر بەدەست ناهێنن؟ ئەگەر دەڵێن پارتی و یەکێتی ستەمکارە و دەنگ دەکڕێت و تەزویر دەکات، ئەی خۆ گۆڕان زۆر دوای ئێوە هاتە سەر شانۆی سیاسی چۆن توانی 25%ی دەنگەکان ببات؟ ئیشکالەکە لەوەدایە ئێوە نەتانتوانیوە لە موسوڵمانی کورد بگەن، یان لەڕووی سیاسیەوە لانی کەم وەك گۆڕان ڕادیکاڵ نەبوون.
من نازانم ئێوە یەك دەگرن چی دەکەن؟ بەڵام ئەوە دەزانم ئەگەر بە شێوەی ڕابردوو سیاسەت و دینداری بکەن، ئەوە نە سیاسەتە و نە دینداری. لەڕووی سیاسیەوە ڕام لەگەڵ یەکێتی و پارتیدا دەڕۆن و لەڕووی کۆمەڵایەتیشەوە بوونەتە پاسەوانی زۆر دیاردەی ناشرینی کۆمەڵایەتی لەمەڕ بەرتەسککردنەوەی ئازادی لە کوردستان.

ئێوە هەندەسەیەکی کۆمەڵایەتیدان داڕشتووە بۆ دەسکاریکردنی تاکی کورد، بەڵام لەچوارچێوەی حزبەکانتان تێنەپەڕیوە. ئێوە ئێستاش ئەو ڕۆحە کوردبوونەتان نەناسیوە کە تا ئێستاش ڕۆحیەتێکی سێکولار و ژیاندۆستی لە تاکی کوردیدا ئامادەیە کە یەکێتی و پارتی

نەیانتوانیوە بیکوژن، بەڵام لە ئەدەبیاتی ئێوەدا ئەم ڕۆحە ژیاندۆستیە ئەگەری کوشتنی لەئارادایە، بەڵام خۆشبەختانە زۆرینەی خەڵکی کوردستان گوێ لە حیکایەت و خوتبەی پیاوانی ئاینی ئێوە ناگرێت لەمەڕ بەخشینەوەی حەرام و حەڵاڵەکانتان بۆ هەر جوڵەیەکی کۆمەڵایەتی و ژیاندۆستی.
هەرکات هەموومان ئیسلامیەکانمان بە هێزی خۆمان زانی، هەرکات هەموومان لە ئیسلامیەکاندا بەبێ حیجاب و دەستنوێژ جێمان بۆوە، هەرکات ئیسلامیەکان هەستیان بەوە کرد کێشەی هەرێمی کوردستان کێشەی بەئیسلامیزەکردنەوەی کۆمەڵگەی کوردی نیە، بەڵکو کێشەی هاوڵاتیبوونی هەیە، هەرکات ئیسلامیەکان هەوڵیان بۆ چەمکی هاوڵاتیبوون بوو نەك بۆ موسوڵمانبوون، ئەوا دەکرێت قسە لەسەر گۆڕانی ڕادیکاڵ لە دیدی ئەم هێزانەدا بکەین بۆ ئەوەی لانی کەم ئەم دۆخە تێپەڕێنین و ئاسۆیەکی تر لەبەردەم تاکی ئازاد لەکۆمەڵگەی کوردیدا بکەینەوە.

پاشخانە ڕەشەکانی هەرێم ... کامەران چروستانی

زۆرینەی ئەوانەی سەردانی کوردستان دەکەن و بەتایبەتی لە ناوەڕست و بوشووری عێراقەوە، سەریان لە ئاسایش و دڵنیایی ژیانی تاکی ناو هەرێم دەسوڕمێت، نەک تەنها لە بواری ژیانی ڕۆژانەی هاووڵاتی و هەبوونی متمانە لەنێوان خەڵکەکەدا، بەڵکوو ئەو ئاسایشەی کە دامودەزگا فەرمییەکانیش دەستەبەریان کردووە.

وەلێ ئەوەی لە پاشخانی ژیانی تاکدا ڕوودەدات زۆر جیاوازە لەگەڵ ئەوەی بە ڕووکەش دەبینرێت.
ئەوەی لە ناو شاری هەولێردا بەرامبەر بە د. فەرهاد پیرباڵ کرا تەنها مشتێکە لە خەرمانێکی ئەو ڕوودا□ نادیار و ئاڵۆز و تەمومژاوییانەی، کە لە سەرجەم شارەکانی کوردستان ڕوویان داوە بە درێژایی مێژووی ٢٦ ساڵی پاش ئازادبوونمان. ئەگەر زۆریش نەگەڕێینەوە بۆ مێژوویەکی دوور، ئەوا لە ماوەی ئەم پێنج ساڵی ڕابردوودا چەندین کەسایەتی بەناوبانگ و دیاری ناوچەکە بە شێوەیەک

لەناوبراون، کوژراون، ئازار دراون یاخود توندوتیژییان بە هەموو شێوازەکانەوە بەرامبەر کراوە. ئەم کەسایەتییانەش تیایانە نووسەرە، ڕۆژنامەنووسە، قایمقامە، ئەفسەرە، مامۆستای ئاینییە بگرە هەتا دەگاتە پاسەوانی کەسایەتییە سیاسیی و دەسەڵاتدارەکانی هەرێم.

ئەوەی شایەنی سەرنجدانە بریتین لە:

- هەرە زۆرینەی ئەم کەسایەتییانە پێگەیەکی پتەوی خۆیان هەیە لە بوارێکی ناو کۆمەڵگادا: سیاسی، ڕۆشنبیری، بڵاوکردنەوە و ڕۆژنامەوانی، نزیکی لە لوتکەکانی دەسەڵات. لەناو لیستی ئەو قوربانییانەدا هاووڵاتییەکی سادە نابینیەوە کە مرۆڤ گومانی بە کێشەیەکی دارایی، کۆمەڵایەتی یان کینەیەکی تاکەکەسی بڕوات. هاوکات مرۆڤ ناشتوانێت کۆبوونەوەی هەموو ئەم جۆرە کەسایەتییە بەهێزانە لەناو سنوورێکی ڕێکەوتدا قەتیس بکات، چونکە هەروەک دەڵێن هەر کاتێک ڕێکەوت دووجار زیاتر دووبارە بووەوە، ئەوا لە ڕێکەوت دەردەچێت و دەبێت بە ڕووداو جا ئەگەر ڕووداوەکە پلاندانراو بێت یان نا.

- لێکۆڵینەوە و بەدواداچوونی هەرە زۆری ئەم کەیسانە بە دوا خاڵی کۆتایی نەگەیشتوون و بە شێوەیەک لە شێوەکان شاردراوەتەوە، کۆتایی پێ هێنراوە، ون کراوە، خەفەخان کراوە و . . . هتد. کە ئەمەش لە خۆیدا نیشانەیەکی پرسیاری دیکە دروست دەکات، نەک تەنها لەسەر هۆکار و هاندەری ڕووداوەکە، بەڵکوو لە توانا و پسپۆڕیی لایەنە پەیوەندیدارەکان لە بەدواداچوون و لێکۆڵینەوە لە کەیسەکە و دەرخستنی ڕاستی و گرتنی تاوانبارەکان. بە شێوەیەک دەتوانین بپرسین: ئایا دامودەزگا فەرمییەکان تایبەت بە لێکۆڵینەوەی ئەو بابەتانە هێندە لاوازن کە هەموو ئەم کەیسانە بەبێ کۆتا بهێڵنەوە و نەتوانن کەسانی تاوانبار دەستگیر بکەن یان نەتوانن ئەنجامێکی ڕاست و ڕەوان بە خودی قوربانی (ئەگەر لە ژیاندا مابێت) ڕای گشتی و خێزانی قوربانییەکان دابین بکەن؟ یاخود لەبەر بەرژەوەندی هەندێک لایەن لەوانەیە وەها باشتر بێت کە ئەو بابەتە هەر بە کراوەیی و بەبێ ئەنجام بهێڵرێتەوە؟ ئەگەر نا، بۆچی هەتا ئێستا لێپرسینەوە و بەدواداچوون نەکراوە سەبارەت بە هۆی دەرنەخستنی ڕاستیی ئەو کەیسانە یاخود بەدواداچون بە توانا و پسپۆڕیی دامودەزگا میرییەکانی سەر بە وەزارەتی ناوخۆ؟

ئەوەی جێگەی پرسیارە ئەوەیە، ئایا ئەوەی بەرامبەر بە دکتۆر فەرهاد پیرباڵ کراوە، ئەگەر بەرامبەر بە کەسێکی دیکەی ئاسایی

بکرایە، چی ڕووی دەدا؟ ئایا حکومەت و لایەنە پەیوەندیدارەکان دەهاتنە دەنگ؟ ئایا کە داکۆکی لە هاووڵاتییەکی سادە بکات بەرامبەر بە کەسێکی چەکدار کە هەمیشە دەتوانێت وەک (خاوەن یاسایەک) لەناو شەقامی کوردی خۆی نمایش بکات؟ ئەی ڕۆژانە چەند جار سوکایەتی بە (فەرهاد پیرباڵ)ەکانی دیکە ناو کۆمەڵگا دەکرێت و کەسیش ناتوانێت قسەی لەوە بکات؟
پرسیارەکیان لە پسپۆرێکی گروپە مافیاکان کرد لەبارەی جیاوازی نێوان مافیای ئیتالی و مافیای ڕۆژهەڵاتی ئەوروپا. ئەویش لە وەڵامدا وتی: مافیای ئیتالیا لەناو شەقامەوە سەری هەڵدا و چووە ناو دەسەڵات و حوکمەوە، بەڵام مافیای وڵاتەکانی ڕۆژهەڵاتی ئەوروپا لەناو حوکم و دەسەڵاتەوە دروست بوو، پاشان ڕژایە ناو شەقامەکانەوە.

هەموو ئەو ڕووداوانەی ناو شەقامی کوردی هەرێمی کوردستان ڕووبەڕووی دوو ئەگەر دەکاتەوە: یەکەمیان مافیایەکی بەهێز لەناو هەرێمدا بوونی هەیە، کە لەبەر بەرژەوەندی خۆی بەو شێوەیە پاکتاوی ئەو کەسایەتییانە دەکات، بەڵام مافیا زیاتر بەدوای بەرژەوەندی دارایی و ئابووری و دەسەڵاتەکانی خۆیدا دەڕوات نەک بەدوای ڕووبەڕووبوونەوەی سیاسی، ڕۆشنبیری، ئایدیۆلۆجی، کلتوری و ئاینی هەروەک لە مردنی چەندین ڕۆژنامەنووس و ئەفسەر و کەسانی ئاینی ڕووی داوە. دووەمیان: ئەگەری ئەوەیە کە ئەم ڕووداوانە لەژێر سێبەری دەزگایەکی فەرمیدا ڕوو بدەن و هەر ئەمانەش دەمانخاتە ناو ئەگەرێکی دیکە سەبارەت بە پاساو لە ڕوونەکردنەوە و کۆتاینەهێنان بە ئەنجامی ئەو کەیسانە لەناو دامودەزگا فەرمییەکانی حکومەت سەر بە وەزارەتی ناوخۆ.
مێژووی مرۆڤایەتی لەم تەوەرەدا یەک خاڵی سەلماندووە: لەوانەیە دەسەڵاتێک هەوڵ بدات کە گۆشەنیگای کۆمەڵگایەک بەرەو ئاراستەیەکی تایبەت بەرێت بە ئەوەی بەپێی خواستی دەسەڵات لە شتەکان بڕوانن، هەر بەو خواستەش شتەکان ببینن، لەوانەشە هەتا ڕادەیەک لەژێر فشاری دەمە بەستراوەکاندا سەرکەوتوو بێت، لەوانەیە و لەوانەیە، بەڵام هەرچەندێکیش چاوەکان لاواز بن، وەلێ ئەوە ڕێگر نابێت بە ئەوەی ببینن و بە شێوەیەکی ڕاستەقینە لە شتەکان بڕوانن.

حاجی تۆفیقی پیرەمێرد و مەسعوود محەمەد … عەبدولڕەحمان فەرهادی

کاتی خۆی لە نیوەی یەکەمی سەدەی ڕابردوو، شاعیر و ڕۆناکبیری گەورەی کورد حاجی تۆفیقی پیرەمێرد ڕۆڵێکی گەورە و گرنگی لە بڵاوکردنەوەی هەستی نەتەوەیی و کوردایەتی و ئەدەب و ڕۆشنبیریی لە کوردستاندا بینی، پیرەمێرد نەك هەر ڕۆشنبیر و شاعیرێکی گەورەی سەردەمی خۆی بوو، بەڵکوو لە سەدەی بیستدا یەکەمین ڕۆژنامەنووسی کورد بووە دوای میقدادی بەدرخان کە بە کارە گەورەکانی بواری ڕۆژنامەنووسیی کوردی، خەبات و تێکۆشانێکی زۆری بۆ بڵاوکردنەوەی خوێندەواری و هۆشیاری و ڕۆشنبیریی، بۆ ساڵانێکی زۆر پێشکەش کرد، جگە لەوە لە بوارەکانی وەرگێڕانی ئەدەبی و فۆلکلۆر و پەندی پێشینان و مێژووش گەلێك کاری مەزنی کردووە و بەمەش بووەتە ناوێکی گەورە و گرانی نێو دونیای ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردیمان کە تا دونیا دونیایە ناوی بە نەمری دەمێنێتەوە. ساڵانی دوای مەرگی پیرەمێردی نەمر زۆر لە نووسەری کوردپەرست و شارچی و سۆزدار بۆ هەستی پاکی کوردایەتی و سۆزی هاووڵاتیبوون، ناوی پیرەمێردی نەمریان بە فەیلەسووف لە بەرهەم و کتێب و نووسینەکانیاندا نێوزەد کرد، کە هەمووومان دەزانین پیرەمێردی نەمر هیچ پێوەندییەکی پتەوی بە بوارە قووڵەکانی فەلسەفە نەبووە، تەنانەت کتێبێکی فەلسەفییشی نەبووە، بریا وابوواو بریا ئێمەش ئەرستۆیەك، شۆپنهاوەرێك، هیگڵێك، دیکارتێك، کانتێك، بیکۆنێك، مارکسێك، ئەنگڵسێکمان دەبوو. ئێستاش لەم ساڵانەی دوایی کە دەکاتە نیوەی یەکەمی سەدەی پاشتر، زۆر لە نووسەر و ڕووناکبیرانمان، ناوی مامۆستای نەمر مەسعوود محەمەد بە فەیلەسووف دێنن.

لەم ڕۆژانەی دوایی، زانکۆی کۆیە بە هەستێکی کۆیانەوە یادی ئەم کەڵە نووسەرەی کوردیان وەك فەیلەسووف کردەوە. وێڕای دەستخۆشی بۆ ئەم زانکۆیە، بەڵام پێویستە ئەوە بزانرێ کە مەسعوود محەمەد ڕۆناکبیر و ئەدیب و زمانزانێکی یەکجار گەورە بوو، لە بوارەکانی تۆژینەوەی ئەدەبی کلاسیك و ناساندنی نالی و حاجی قادر و کەیفی و هیی تر و لێتۆژینەوە لە زمانی کوردی و زاراوەسازی و ڕێزمانی کوردی و سیاسەت و شیکردنەوە زانستییەکانی بواری زمان و ئەدەبی کوردی و زۆر بواری مەعریفیی تر خزمەتێکی زۆری کردووە و ئەویش وەك

پیرەمێرد تا دونیا ماوە خۆی و شاکارەکانی هەر بە نەمری دەمێننەوە. بەڵام کاتی ئەوە هاتووە کە بڵێین مەسعوود محەمەدی نەمر فەیلەسووف نەبووە. هەقوا نییە ئێمە بە سۆزی نەتەوەیی و ناوچەگەری و شارچێتی کار بکەین، بەتایبەت کاری زانستی، چجای زانکۆیەك بیکات، چ ڕەوای هەقە وا لە مەنتیق و ڕاستی و ئەکادیمیەت دوور بین و لە سۆز و هەستبزوێنیی نائەکادیمی نزیك؟ ئێوەش خوێنەرانی ئازیز هەقی خۆتانە قسەیەکی لەبارەوە بکەن. کێ دەڵی من ناهەق نەدواوم؟

——— عەبدولڕەحمان فەرهادی ———-

نامەکانی ئیشق ... سەردار جاف

بۆ بۆنی هەناسەی سروشتێ لە بەهار جوانتر باران

نازانم لە کوێی جوانی چەپکێ گوڵە نێرگزێکەوە بۆنی چریکەکانی ئەوین بە سەر باڵی پەروانەیەك بەر لە سووتانی بۆ کەناری سەمای ئەو گوڵە وەریوە بنێرم کە سەراپا شاڵاوییەکانی بە غوباری زەردی جەستە مردووەکانی گەڵا تەنراون، لەوێوە دڵێکی هەمیشە هۆگر و ئولفەت بە جوانی روخسارت هەڵزناو، لە مەرکانەیەکی سەرشانی ڕێ زنەی نیشتیمانی کۆبوە دەچێ، تا بە ئاقاری رووبارەکانی پەڵە هەورا وەك شێڕەبییەك بە کراسی دڵتا هەڵواسراوە لە باخچە جوان و پێ نهێنییەکانی دڵم نەبێ لە هیچ شتێکی دی ناچێ.

تۆیش لە سەرە ڕێی شەقامتا پێ بە دڵما بنێ با لەو کۆزە بجی کە ئەمجارە لە کانی بە ساغی نایەتەوە، ئەو دەمانە لاشەی ئەوین پێکەوە لە دارێکی تابووتی دەنێین و بە سەر شانمانەوە غلۆری دوا ئارامگای دەکەین وەك خۆمان دەیکەینەوە بە خۆڵ.
تۆ لە کوێوە بووشی زەنگی ئەو هەستەت پەی پێ برد و قامکە هەمیشە پێ هەنگوینییەکەی دڵشاومژەت پێوە لکان و تا نووزەی دوا دابڕانی نەزانی پەنجەت هەڵنەبڕی و خۆت بە دەستی مەیلەکانمەوە نەدا و کڕێت نەدا، ئەو دەمانەی دەرگای ئەوینی دڵم کرایەوە، ئیتر حەزرەتی ئیشق جاویدانی خۆی دەنووسییەوە، تۆیش نەخوێنەوار و نابینایەکی دەروازەکەی رابوونی ئەو کۆستەی بووی و بەرێکمی دەگرت و

داخورپەکانی بە قەد باڵای دارخورمایا هەڵدەگژا تا نزاکانی بە خوا بگەیەنێ.

بەزەییەکان ئولفەتیان لە گەڵ دابڕان گرتووە، ئەو دابڕانەی ڕێی لە بۆن و بەرامەی ماچەکانی بەرایی بەر دەرگای باڵات دەگرێ و مەست مەستی چاوەکانت بووە، دەیزانی خانمی سەروبەستی کوردەواری وا بە سانایی نابیتە قۆڵبەند و بازوبەندێکی ترازاو دەبێ، فوو لەو چراتۆڕە دەکا کە رۆحی بەر تەدارەکی ساتە شیرینییەکانی دەبێ، تاڵان بە ماڵم کە هێشتا زمانی ئەوین گڕوگاڵی نەکردووەو بە وەیشوومەی غەدری دەزانی، بە ئافاتی خیانەتێ وەك گوارەیەك قوڵفگیری هەلتەکێنێ و ئیدی جوانی ئەتك بکا، رۆحم بە سەر باڵی پەروانەیەکدا لە دەم روناهی و گەرمی و پڕ گڕەکەی چرای ئیشق بسوتێم و ئەو دیو رەژوو بگرم، لە خوا بپرسە ژانەکانم چەن بە سوێن.

بشێ بە هەق ئەو بارانە بیت لوتفەکانت لە زیندانی مکووڕ بوونتا یاخی بێت و بە سەر جەستەی گڕاویما ببارێ و نەمگەیەنیتە سوتوو بوون، با ببمە هەتوانی پڕپۆڵەیەك بۆ قەتماغەی زامەکانت نەبا ئازارت پێ بگا دەسا تووەوخوا لێمگەڕێ با بسووتێم، بیرم بکەو سا بفڕە و لە ئامێزی ئاوەڵاما بنوو، بنوو با ئەوین جێمان بۆ راخا و ئیشقیش باوەشێنمان بکا.

ئیدی لە نێو نزاکانما بنوو خوا دەتپارێزێ

سەردار جاف
لیمبۆرگ : 14 / 4 / 2017

بۆپێشەوە ژمارە 2

بۆپێشەوە بڵاوکراوەیەکی سیاسی سۆشیالیستییە… بۆ خوێندنەوەی ژمارە 2 کلیکی ئێر□ بکەن …. Bopeshawa2

سەربەخۆی لە نێوان واقیعەت و خەوندا ... شاخەوان سەنگاوی

لە دێر زەمانەوە تەماشا هەر کونجێکی ئەم جیهانە بکەین کە مرۆڤی تێدا ژیابێت و بژی ، کاتێك حزب تێدا دروست بووبێ ، بەو ئامانجە بووە کە هۆکارێك بێت بۆ ئەوەی کێشە ڕەواکانی ئەو ناوچەیە رێکبخات وە چوارچێوەیەکی رێکخراوەیی پێببەخشێت و رزگاری بکات لە خۆرسکی ، فرە جەمسەری . سەرئەنجامی ئەم جۆرە لە خزمەتگوزاری حزب بۆ کۆمەلگاکەی هۆکارێك بووە بۆ دەستەبەرکردنی ئامانجە سیاسیەکانی خۆی و نەتەوەکەی .

بەڵام بە داخەوە لە کوردستاندا بە رۆژگاری ئەمرۆشمانەوە هێندەی حزبکان کاریان کردووە بەو ئامانجەی کە ئامانجە نەتەوایەتیەکان بخاتە خزمەت ئامانجە حزبیەکانی خۆی ، بە نیو هێندە بە پێچەوانەوە کاری لە پێناو سەرپێخستنی ئامانجە نەتەوایەتیەکان نەکردووە بەتایبەتی سەربەخۆی کوردستان . هەر ئەمیش هۆکارێك بووە بۆ ئەوەی حزبگەرایەتی لە لای تاکی کورد بە چەشنە پیرۆزیەك پیرۆز کراوە کە شەن و کەو کردنی دەرئەنجامی کارەکانیان و رەخنە گرتن لێی کفرێکی ئیلاهیە و لێخۆشبونی دەچێتە خانەی مەحاڵ بوونەوە ، کە ئەمەش خالێکی سەرەتایە بۆ حزبی کوردی کە پێش نەیەرانی کورد بە چەند هەنگاوێك پێشبرکێ بکەن لە پێناو داماڵینی تاکی کوردی لە ئەرك و مافەکانی بەرامبەر بە خاك و نەتەوەکەی ، ئەمیش بە ئامانجی پەیوەستکردنێتی بە چوارچێوەیەکی تەسکی حزبگەرایەتی ڕاهێنان پێکردنیان لە سەر پیرۆزاندنی حزب و سەرکردە پەرستی .
پێش هەموو تاکێك و گروپێك ، شەرمەزاریە بۆ حزب و سەرکردایەتی حزبی کوردی لە سەدەی بیست و یەکدا کار لە سەر بنیاتنانی ئەم جۆرە لە پەتایی حزبگەرایەتی بدەن نەك خزمەتگەرایەتی لە کۆمەلگای کوردیدا چونکە ترسناکی ئەم جۆرە پەتایە کاتێك بدەر دەکەوێت کە دەبێتە هۆی لێکهەڵوەشاندنی هێزی گەورەی گەڵ و پەرتەوازەکردنی بەهرەو تواناکان و بەگژدا دانی ئاراستی جیاوازەکانی فکر لە کۆمەلگادا . ئەمە لە جیاتی یەکخستن و کۆکردنەوەی سەرجەم ئایدیاو تواناکان و ئاراستەکردنیان بە ئاڕاستەی سەنگەری ڕاستەقینەی دووژمنانی نەتەوەیمان . هەر بۆیە پێویستە لە سەر سەرکردایەتی

سیاسی حزبی کوردی تێبگەن لە کوشندەی ئەم پەتایی حزبگەرایەتیە لە کۆمەڵگادا ، وە چی دیکە ڕێگە بەخۆیان نەدەن کە ئامانجە نەتەوایەتیەکان بکرێتە قوربانی لەپێناو مانەوە یان دەسکەوتە شەخسیەکان .

چونکە سەربەخۆی خەونی لە مێژینەی هەموو تاکێکی کوردە کە لە ژێر یەك ئالادا و لە چوارچێوەی سنوریکدا کە کوردستان بە سەربەستی بژێت . باشتر وایە لە سەر سەرکردایەتی سیاسی پارتی و یەکتیی ئەگەر سیاستکردنتان بەو ئامانجەیە کە ئەم نەتەوەیە بگەیەنن بە کەنارەکانی ئارامی و بەردەبازێکیش بن بۆ بەدیهێنانی ئاوات لە مێژینەکەی ، ئەوا پێویستە تێبگەن لەوەی کە ریفراندۆم یان سەربەخۆی کوردستانی باشور تەنها بۆ لایەنگران و ئەندامانی هەردووپارت نیە ! بەڵکو بۆ سەرجەم دانیشتوانی ئەم هەرێمە بە ناوچە کوردستانیەکانی دەرەوەی هەرێمەیشە بە سەرجەم پێکهاتەکانیەوە ، کەواتە بە دیوەکەی تردا هەر کەس و لایەنێك (پارتی یان یەکێتی) کە بیەوێت سەربەخۆی کوردستان بەدەنگی زولالی ئەو ڕابگەیەنرێت ، دەبێت سازش کردن بۆ تاکەکانی نێو ئەم چوار چێوە جوگرافیایەی لەلا شورەیی نەبیت بە بۆ ئەوەی خوێندنەوە یان لایەنگری بۆ هیچ ئاین و نەتەوە و پارت بکەن تا بگەنە ئەو دەروازە قەناعەت پێهێنەرەی کە سەرجەم پێهاتەکان و پارتەکانی باشور لە بنیاتنان و سەرپێخستی ئەم جۆرە هەوڵانە بەشداربن ، بە ئامانجی دابەشکردنی ماف و ئەرك و بەرپرسیارێتیە چاوەڕوانکراوەکان کە لە دەرئەنجامی وەها هەوڵێکەوە کە دێتە ڕێمان . بۆیە ریفراندۆم و سەربەخۆی کوردستان پێویستی بە کەسایەتی و حزبی سێپەرمان نیە ! بە ڵکو پێویستی بە بەرنامە و ئەقلیەتێکی سێپەرمانی هەیە تا دەرگای واقیعەت لە سەر سەربەخۆی کوردستان واڵابکات .

شاخەوان سەنگاوی
shaxewan.saed@gmail.com

(ئەلیڤەر تویست)* وەرگێڕانی ڕۆمانێک بەزمانی دەک! ... هەڵمەت عوسمان

ڕۆمان ناسنامەی هەر کۆمەڵگایەکە، گەر بیەوێت خۆی بە کۆمەڵگایەکی دیکە بناسێنێت. هەرچەند مێژووی سەرهەڵدانی هێند کۆن نییە، بەڵام توانیویەتی ببێتە یەکێک لە جۆرە زیندووەکانی ئەدەب. لە ئێستادا نووسینی ڕۆمان، زیاتر لە هەر چەشنێکی دی برەوی زیاترە، وەرگێڕانیشی شان بەشانی نووسینی دەڕوات. نووسینی ئەم چەشنەی ئەدەب کارێکی هەستیارە، چونکە مامەڵە لەتەک مێژوودا دەکرێت، واتا ڕۆمان نووسینەوەی مێژووە بە چەشنێکی دی، جیا لەوەی مێژوونووسان ئیشی لەسەر دەکەن، بۆیە نووسینی ڕۆمان چەند هەستیارە، وەرگێڕانی زیاتر! چونکە گەیاندنی پەیامی نووسەرە بە ئەمانەتەوە. ئەمەش کاتێک دەبێت، زمانی دووەم هێندە و بگرە زیاتر لە زمانی خۆت شارەزا تربیت، لە بەرئەوەی زۆرجار نووسەر پەیامەکەی خۆی لە چوارچێوەی پەند و ئیدیەمە باوەکانی زمانەکەی دەردەبڕێت، کاتێکیش وەرگێڕ شارەزایی لەم ئیدەمانە نەبێت، ئەوکات لە وەرگێڕانەکە دەچەقێت و خوێنەریش توشی جۆرێک لە سەرلێشێوان دەکات! بۆیە لە وەرگێڕاندا زمانی دووەم و ڕێنووسی زمانی دایک لەکاتی وەرگێڕان و گەیاندنی بۆ خوێنەر، دەبێتە مەرجی سەرکەوتنی وەرگێڕ… واتا ڕێنووس دەتوانێ دوو ئیشی لێک جیا بکات، هەم دەتوانێ دەقە وەرگێڕدراوەکە بکات بە لەکە و هەمیش دەتوانێ بیکات بە دەک و وشەکانی بچەقێت بە چاوی خوێنەر!

خوێنەر چەند مایەی بەزەییە، کاتێ ناونیشانی کتێبێ دەبینێ و بە هەڵەداوان هەوڵی بەردەستخستنی دەدات، بەڵام کاتێ هەڵدانەوەی چەند لاپەڕەیەک، لە بەر پەرپوتی ڕێنووسەکەی و جۆری وەرگێڕانەکەی دەی سارد دەبێتەوە! هەمان ئەم بارەی باسم کرد، بەسەر من داهات.

ئەوەی من دەمەوێ زیاتر بدوێم، لایەنی زمانی وەرگێڕان و خاڵبەندی دەقەکەیە.

لە ئەنجامی نەبوونی دەزگایەکی وەرگێڕان، هەمیشە کاری بێ سەروبەری دروست دەبێت لەم بوارە، کاتێ دەزگایەکی لەم جۆرە نەبوو، ئەوسا ئەرکەکە دەکەوێتە سەر هەوڵەی تاکەکەسی، زۆرجاریش ئەم هەوڵە تاکەکەسیانە، نەک هەر بە باشە ناشکێنەوە بە پڕکردنی خەرمانی کتێبخانەی کوردی، بەڵکو نا ئاگایانە، کتێبخانە دەبێتە زبڵخانە!

بۆیە ئەگەر دەزگای وەرگێرانیش نییە، چاپخانەکان دەبێت فلتەرێکیان هەبێت، تا لای کەمی ئەم هەڵانەی بەسەر هەڵەچنی کتێبەکەش تێپەڕیوە، ئەوان چاکی بکەن.

ئەم نەقڵەتە بە جۆرە وەرگێڕدراوە، خوێنەری نەشارەزاش دەتوانێ لە ڕووپەڕە، دە بە پانزە هەڵەی ڕێنووس بدۆزێتەوە! ئەوەش زیاتر بە ئەوە دەگەڕێتەوە، کاری وەرگێڕانەکە، یەکەم (وشەبەوشە)بووە، دووەمیش هەڵپەیی کراوە لە بڵاوکردنەوەی “هەروەک لە پێشەکییەکەی بەڕوونی ئەوە دیارە” تا ئەوەی پێداچوونەوەی وەردی بۆ بکەن. کەواتا لەوەرگێڕان و نووسین، چۆنایەتی گرنگە، نەک چەندایەتی. هیوادارم ئەم کارەی ئێمەش وا لێکەندرێتەوە بخرێتە خانەی دوژمن کارانە، بەڵکو ئێمە زیاتر مەبەستمان هاوخەمییە بۆ زمانەکەمان تا لەم تەنگەژەیەی تێیکەوتووە، بە هەموومان وابکەین دەربازی بکەین و بەرگێکی جوانتری بۆ بدروویین…

ئەو هەڵانەشی ئێمە دیاریمان کردووە تەنها لە بەشی یەکەمی نەقڵەتەکەیە، ئەم بەشەش تەنها پێنج ڕووپەڕە! بۆ ئەوەی خوێنەر بزانێت ئەگەر تەنها لەبەشیکی پێنج ڕووپەڕەی ئەم خەرمانە هەڵەیە هەبیت، ئەبی ئاخۆ هەر (١٥١) ڕووپەڕەکە دەبێ چەند خەرمانی دیکە هەڵەی تیابێت!؟

لەسەرەتاش دەمەوێ سەرنجی خوێنەر بۆ ئەوە ڕابکێشم، ڕستەی ناو سەرجەم جووت کەوانەکان(( )) هی وەرگێڕەن و تاک کەوانەکانیش( ) هی منە.

بەشی یەکەم// لاپەڕە ١٣…

((ئۆلیڤەر تویست لە هەتیوخانەیەک لە دایك بوو دایکی لە کاتی لە دایك بوونی ئەودا مردبوو کەس نەی دەزانی لە کوێوە هاتبوو و خێزانەکەی کێ بوون” باوکی ئۆلیڤەر چەند مانگێک بەر لەوەی ئۆلیڤەر لە دایك ببیت مردبوو،))

(ئۆلیڤەر تویست لە هەتیوخانەیەک لە دایکبوو، دایکی لە کاتی لە دایکبوونی مردبوو، کەس نەی دەزانی لە کوێوە هاتبوو و خێزانەکەی کێ بوو، باوکیشی چەند مانگێک بەر لەوەی ئۆلیڤەر لەدایك ببێت مردبوو) جوانتر دەبوو لەبری هەتیوخانە”خانەی بێسەرپەرشتان”ی بنووسیبایە.

((ئەو وەک هەتیوی هەتیوخانە یەك گەورە بە هەر زەلیل و برسی و سووك لای هەموویان و کەس بەزەیی پێدا نەدەهاتەوە.))

(ئەو وەک هەتیوی هەتیوخانەیەک گەورە ببوو،هەموویان بە سوک و زەلیلی لێیان دەڕوانی و کەس بەزەیی پێدا نەدەهاتەوە.)

((لە دوای هەشت نۆ مانگی دوایدا ئۆلیڤەر نێچیریی مامەڵەی خاراپ و برسیەتی بوو.))

(لە دوای هەشت نۆ مانگ، وەک نەچیر ماسییەکی خراپیان لێگیر دەکرد.)

لەهەمان لاپەڕە وتەواوی لاپەڕەی ١٤…
لە بری هەتیوخانە، ((هەیتوخانە)) نووسراوە، ئەم هەڵەیە چوارجار دووبارە بوویتەوە!
((لە دوايیدا دەسەڵاتی هەیتوخانە کە بڕیاری دا بە گوێزەتەوە هەیتوخانەیەکی لاوەکی لەوەدا سێ هەیتوی تر لە ژێر بارودۆخێکی خراپدا دەژیان))
(لە دوايیدا، دەسەڵاتی هەتیوخانەکە بڕیاریدا بی گوازەتەوە هەتیوخانەیەکی لاوەکی، لەوەدا سێ هەتیوی دیکە، لەژێر بارودۆخێکی خراپدا دەژیان.)
سەرنجێکی یەکلایی کەرەوە، کە پێویست ناکا هەموویان دەستنیشان بکەم، چونکە ئەگەر وابکەم هەندەی ژمارەی ڕووپەڕەی ڕۆمانەکە، دەبێ هەڵە دەستنیشان بکەم، ئەویش ئەوەیە لە پێش هیچ کام لە (چونکە و بەڵام) فاریزە"وەرگوە، بەر" دانەنراوە!
((جەژنی لە دایك بوون)) …(جەژنی لەدایکبوون)
((لەیان درابوو دەرگایان لەسەر قفڵ درابوو چونکە وەرا بوو یان بەڕن: برسیانە.))
(لەیان درابوو، دەرگاشیان لەسەر داخرابوو، چونکە وتبوویان: برسیمانە.)
((مستر بە مبە))… (مستەر بەمبە)
((فەرمانبەرێک بوو)) … (فەرمانبەرێکبوو)
ناوی ئەم "مستەر بەمبە"ە داماوە ، هەرجارە بە جۆرێک نووسراوە " بەمە ، بە مبە، بەمبە"
((خانمی هەیتوخانە لاوەکیەکە دا چلەکا بەم سەردانە لە ناکاوە و بە گوڕ ی یاریدەدەرەکەی دا چریکاند کە ئەلیڤەر و دوو منداڵەکەی تر لە کۆگاکە دەربهێنە و بیان شوا، مستەر بەمە پیاوێکی قوڵەو و هەستی پێ بوو لە خۆ بەگرنگ زانین مەبەست لە سەردانە چاوەڕوان نەکراوەکەی گۆڕاندنەوەی ئەلیڤەر بوو بۆ هەتیوخانە سەرەکی یەکەی.))
(سەرپەرشتیاری هەتیوخانە لاوەکییەکە، داچڵەکا بەم سەردانە لە ناکاوە و بە گوڕی یاریدەدەرەکەی دا چریکاند، کە ئەلیڤەر و دوو منداڵەکەی دیکە، لە کۆگاکە دەربهێنە و بیان شوا، مستەر بەمبە پیاوێکی خۆ بەگەورەزان و قەڵەوبوو، مەبەست لە سەردانە چاوەڕوان نەکراوەکەی گۆڕاندنەوەی ئەلیڤەر بوو بۆ هەتیوخانە سەرەکییەکەی.)
ئەوەی لێرە سەیرە، لەسەرەتا "هەتیوخانە"بە هەڵە نووسراوە و لە

کۆتاییش بە ڕاستی! ئەوە لەلایەک، لەلایەکی دی لە وشەی “چریکاند” تەنی دەنگ زۆر بەرزە و ناشە مستەر بەمبە لەبەر دەرگابەت و خانمی سەرپەرشتیاریش چریکاندبەتی بە گوێی یاریدەدەرەکەی! بەڵێ “چرپاند” بە ئەو شوێنە دەبەت. ئەگەر لەبیرەوە دووربووبەت، ئەوسا ” بانگکردن” بەکاردێ بەم جۆرە “بانگی یاریدەدەرەکەی کرد”.
((خۆرا شووردرا و بە پیش خۆ درا)) ئەمە سەرباری هەڵەی ڕێنووسی، ڕستەیەکی تەواو ناوچەییە! کە کاری وەرگێڕان زۆر لەوە گرنگترە، شێوەزار زاڵبەت بەسەریدا. لەم ڕستەیە وادەردەکەوەت ئەوەی ئەلیڤەری شوشتووە، نازاندرێ کێیە! لەکاتێکدا خانمی سەرپەرشتیار بانگی یاریدەدەرەکەی کردووە و فەرمانی پێکردووە بیشوات، بەڵێ ڕاستییەکەی ئاوایە(خۆرا شوشتی و بە پێش خۆی دا.)

لاپەڕە ١٥…
((ئەلیڤەر بە تەمابوو بڵێ بەڵێ کاتێ خانمەکەی دی ئافرەتەکە ئەو کاتێ لە پشت کورسیەکەی مستەر بەمبە وەستابوو و مشتی دەستی لە ڕادەوەشاند ئەلیڤەر هەڕەشەکردنەکەی تێ گەیشت)) بە ڕاستی بەداخەوە، کەسە سەرەتاییترین “ئەلف و بێ”ی کوردی بزانێ، دەتوانێ ئەم وشانە جوانتر بخاتە پاڵ یەکدی. (ئەلیڤەر بە تەمابوو بڵێ:بەڵێ، کاتێ خانمەکەی دیت، لە پشت کورسیەکەی مستەر بەمبە وەستابوو، پەنجەی لە ڕادەوەشاند، ئەلیڤەر لە هەڕەشەکەی تێگەیشت.)
((ئەلیڤەر خۆی وا پیشاندا کە برسیەتی و مامەڵەی خراپ گەورەترین یاریدەدەرن گەر بتەوە بگریەی)) من کە هیچ لەم ڕستەیە تێنەگەیشتم، دەشکرێ هەی ئەمەش ئەوە بێ، خابەندی کە لەبری ئاوازی دەربەین بەکاردەهێنرێت، لەڕێدا و لەسەرتاپای کورتە ڕۆمانەکە، نەک هەر کەم بەکارهاتووە وەک پێویست و لە شوێنی گونجاو، بەڵکو نابینرێت!
((ئەوە ئەنجوومەنەکەی بەڕێوەی دەبرد یاسای تایبەتی خۆی هەبوو،))
(ئەو ئەنجومەنەی بەڕێوەی دەبرد، یاسای تایبەتی خۆی هەبوو.)
((ئەلیڤەر و هاوەلەکانی ئازاری لە برسانی مردنی هەواشیان چێشت بە ماوەی (٣)مانگ تا لە کۆتاییدا دانیشتنەکیان بەست بە گفتوگۆکردن لە مەسەلە کە بەیاریان دا))
(ئەلیڤەر و هاوەڵەکانی، ماوەی (٣)مانگ ئازاری برسییەتییان چێشت، تا لە کۆتاییدا دانیشتن بە گفتوگۆکردن لەسەر بابەتەکە و بەیاریان دا.)
((چێشت لێنەرەکەی لە تەنیشت مەنجەڵە گەورەکەوە وەستاوت دوو یاریدەدەرەکەی لە دوایوەی وەستان شۆڕباکەیان پێ دراو خۆرا برز بوو.)) … (چێشت لێنەرەکە لە تەنیشت مەنجەڵە گەورەکەوە وەستا و دوو یاریدەدەرەکەی لە دواوەی وەستان، شۆرباکەیان پێ دان و خۆرا

(ڕۆیشتن.)
((ئینجا کوڕەکان بەیەکتریان چرپیاند و ئیشارەتیان بە ئۆلیڤەر کرد.))
(ئینجا کوڕەکان بە یەکتریان چرپاند و ئاماژەیان بە ئۆلیڤەر کرد.)
((مستەر بەمبڵ یەکسەر گەیشتە.)) لێرە وەرگێڕ پێمان ناڵێت گەیشتە کوێ و خێرا خاڵێکی داناوە!
((تەکانی دا بەرەو ئەو ژوورە)) …(چووە ئەو ژوورەی)
((بم بوورە گەورەم ئۆلیڤەر داوای چێشتی زیاتری کردووە ترسێکی گشتی باڵی کێشا…))
(بمبورە گەورەم، ئۆلیڤەر داوای چێشتی زیاتری کردووە. ترسێکی زۆر باڵی کێشا…))
((ئایە تۆ مەبەستت ئەو داوا زیاتری کرد ووە بە دوای ئەوەی…))
(ئایە تۆ مەبەستت ئەوەیە، داوای زیاتری کردووە؟! دوای ئەوەی …))
((یەکەسەر دەرگای لەسەر قلە درا.))… (یەکسەر دەرگای لەسەر داخرا)
((تۆ بینیەك)) …(تۆبینییەك)

لەلاپەڕە "١٨"ی نەڤلەتەکە پەیوەستی بەوەیە وەک خۆی بینووسمەوە، دواتریش هەمان نووسراو بە دروستی دەنووسمەوە. پاشان ئەوە بڕیاربدەن.
((مستەر بەمبڵ لەژێکیان دەگەڕایەوە هەتیوخانەکە کاتێ لای دەرگاکە چاوی بە مستەر ساوەبەری کەوت، کە مردوو نەژێك بووە پیاوێکی درێژ و ئیسقانەکانی دیاربوو، جلێکی شڕ لەشی لەبەردابوو " ساوەبەری ووتی: من ئەندازەی دوو ئافرەتی مردووم وەرگرتووە شەوی ڕابردوو مستەر بەمبڵ: مستەر بەمبڵ ووتی: تۆ پارەی زۆرت دەست دەکەوە مستەر ساوەبەری مردو نەژێکە ووتی: تۆ وابیر دەکەیتەوە؟ ئەو پارانەی لەلایەن ئەنجوومەنی بەڕێوەبردنەوە پێیان پێ دەدرێ زۆر کەمن"مستەر بەمبڵ" مستەر بەمبڵ ووتی هەر وەک بچووکی تابوتەکان "مستەر ساوەبەری بە ماوەیەکی درێژ بەم نوکتەیە پێ کەنی و لە کۆتاییدا ووتی باشە باشە، مستەر بەمبڵ" من کاتوانم ئەوە بشارمەوە لە وەتەی ئەو ڕژێمە تازەیەی خواردن دەستی پێ کردووە تابوتەکانیش تەسکتربوونەتەوە لەوەی کە پەیوەستە ، بەڵام ئێمەش دەبێ هەندێ قازانج بکەین، دار گرانە مستەر بەمبڵ ووتی:هەم" وئینجا بە ووردی سەیری مستەر ساوەبەری کرد ووتی: ئای هیچ کەسێک دەناسی کە منداڵێکی بوێ؟ مردوو نەژێکە هاواری کرد: ئا" ئەوە گرنگترین شتێکە بمەوێ لەبارەیەوە قسەت لەگەڵ دا بکەم… هەتیوخانەکە))
بەڕاستی نازانم چۆن باوەڕ بەوە بهێنم، ئەم چیرۆکەدرێژە، هەروەچنی

و پەداچوونەوەی بۆ کرابێ! ئاخر تا سەیری دەقەکە دەکەی، بەزەییت بە زمانی کوردیدا دێتەوە! ئێستا ئەوەم بۆ دەردەکەوێت کاتێ دەڵێن: لەبواری وەرگێڕان کاری باش نەکراوە، ئەمە ئەوە هۆکارەکەیەتی کە کردەی وەرگێڕان وەک پێویست خەمی لێ نەخوراوە. ئەگەر وانییە، چۆن دەبێت لە تەنها ڕووپەڕێک دەیان هەڵەی مانا و ڕێنووس و خاڵبەندی هەبێت؟! ئاخۆ ئەگەر دوو سێ وەرگێڕی لەم جۆرەمان هەبێت، دەبێ زمانەکەم پاش چەند ساڵێکی دی چی بەسەربێ؟! لەگەڵ ئەوەش تاکەی دەبێ چاپخانەکان فلتەرێکی ڕێنووسیان نەبێت؟! ئێ خۆ ناکرێ هەرچی شەش پەڕەی نووسی و بێ سێ و دوو چاپخانەکان ئەرکی لە چاپدانی بگرنە ئەستۆ؟! کەواتا چەندە خودی وەرگێڕان و نووسین گرنگە، ئەوەندەش گرنگە دەزگا چاپەمەنییەکان، پەداچوونەوەیەک بەلایەنی ڕێنووسی دەقەکە بکەن، ئەویش لەلایەن لیژنەیەکی "چەندکەسی" شارەزا لەبوارەکە.

(مستەر بەمبڵ ڕۆژێکیان دەگەرایەوە هەتیوخانەکە، کاتێ لای دەرگاکە چاوی بە مستەر ساوەبەری مردوو نێژ کەوت، پیاوێکی درێژ و ئیسقانەکانی دیاربوو، جلێکی شەو ڕەشی لەبەردابوو. ساوەبەری وتی: مستەربەمبڵ، شەوی ڕابردوو ئەندازەی دوو ئافرەتی مردووم وەرگرتووە ، مستەر بەمبڵیش وتی: تۆ پارەی زۆرت دەست دەکەوێ. مستەر ساوەبەری وتی: تۆ وابیر دەکەیەوە؟! ئەو پارانەی لەلایەن ئەنجوومەنی بەڕێوەبردنەوە پێمان دەدرێت زۆر کەمە. مستەر بەمبڵ وتی:"هەر وەک بچووکی تابوتەکان" مستەرساوەبەری بە ماوەیەکی درێژ بەم نوکتەیە پێکەنی و لە کۆتاییدا وتی: باشە… باشە… باشە مستەر بەمبڵ، من ناتوانم ئەوە بشارمەوە لەوکاتەوەی ئەو ڕژێمە تازەیەی خواردن دەستی پێ کردووە، تابوتەکانیش تەسکتربوونەتەوە، بەڵام ئەمەش دەبێ هەندێ قازانج بکەین، دار گرانە. مستەر بەمبڵ وتی:هم وئینجا بۆ ووردی سەیری مستەر ساوەبەری کرد وتی: ئایە هیچ کەسێک دەناسی کە منداڵێکی بوێ؟ مردوو نێژەکە هاواری کرد: "ئا" ، ئەوە گرنگترین شتێکە بمەوێ لەبارەیەوە قسەت لەگەڵ دا بکەم… هەتیوخانەکە)

*نووسینی (چارلز دیکنز) و (ئازاد بلال بهاءالدین) وەریگێڕاوە، (سەربازکانەبی یابۆ) ئامادەیکردووە بۆ لەچاپدانی، ساڵی ٢٠١٦ لە چاپخانەی (شەهاب) چاپکراوە.

هەڵمەت عوسمان _ کۆیە

ژن و پێگەی لە حكومڕانیدا ... مەحبوبە محمود

ئێستە لە كوردستان بەشداری ڕێژەی ژن لە پۆستە باڵاكاندا نەك هەر ٪٢٥ نیە بەڵكو تا ئاستی سفرە ، خۆ ئەگەر لە پەرلەمان و لە ئیدارەكاندا ببێت ئەوا تا ئاستی وەزیر ڕۆشتوە ، بەڵام ئەم دۆخەی كە هەیە جگە لە پیاوەكان كە ڕۆڵێ تیا دەبینن ژنەكان بە وەزیرەكانیشەوە توانای بەشداریان نیە ، خۆ ئەگەر هەشبێت ئاوا تەنها وەك قسە هەیە ، دەبینین وەفدەكان ژنیان هەر تیا نیە ، قسەیەك هەیە دەڵێت نە كۆمەڵگا نە حكومەت كامڵ نابیت تا ژنان ڕۆڵی سەرەكی نەبین وەك پیاو تێدا ، خۆ ئەگەر ژن ڕۆڵێ هەبوایە و بەشداری چالاكی هەبوایە ئەوا لەسەر ئاستی دەرەوە دەبوە نمونەیەكی جوان ، ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی كە ئیرادەیەك نیە ئەو ڕۆڵە بەژن بدات ، دەبینین لەبەر ئەوەی پەك□ك□ □□□□ی ژنی و□ك □□□□ی سەرەكی دابین كردوە چی كاریگەری□كی لەسەر ئاستی جیهان دروست كردوە ، دەنگی شەقام و ناوەندی دەستەڵاتەكانی هەمو دنیای بۆ لای خۆی ڕاكێشاوە كە بوە بە شانازی□ك بۆ هەر كوردێك لە هەر كوێ ی دنیادا بێت ، ئەمەش بەوەتە خاڵێكی بەهێز بۆ كورد و پەیەدە و یەپەژە و پەكەكە بۆ هاوكاری كردنی كورد ، بە جۆرێك لە مێژوی مرۆڤایەتیدا یەكەم جارە ژن بەو شێوە سەرەكی□ □□□□ی دەبێت ، بەتایبەت لە بەرەكانی جەنگدا ، كار گەشتە ئەوەی زۆرێك لە ڕۆژنامە و گۆڤارە جیهانیەكان وێنەی ژنی گەریلایان دادەنا ، بەڵام لە باشور ئەم قەیرانە هەن ، خۆ ئەگەر ژنێك سەرۆكی هەرێم بوایە ئێستە دۆخەكە نەدەگەیشتە ئەم شوێنە ، یان گەر ژن □□□□ی هەبوایە ئێستە دۆخەكە نەرم تر دەبو لەو ڕەقی□ی كە ئێستە هەیە ، واتا ژن باشتر دەتوانێت لە دۆخە وەستاوەكان بپەڕیتەوە ، بۆیە تا ئەو ژینگەیە دروست نەبێت ژن بتوان□ت □□□□ی هەبێت ، بەشدار بێت لە ناوەندەكانی دەستەڵاتدا وەك توانای خۆی ، ئەوا نە دەستەڵاتیكی تەندروست دەبێت ، نە حكومەتێكی باش ، گرنگە ژن بتوانێت ئەوەندە چالاك بێت ، بگاتە ئاستە بەرزەكان وەك سەرۆكایەتی□كان بە سەرۆكی هەرێمیشەوە ، ئەو كات دۆخەكە نەرم تر دەبێت وەك ئەو ڕەقی و □□ستاوی□ی ئ□ست□ ه□ی□ .

سیاسەتی نوێی ئەمریکا لەرێگای سوریاوە ... نوری بەشیر

ترەمپ و فرمێسکی درۆزنانە بۆ کۆمەڵکوژی مناڵانی خان شێخون....

کوشتاری بەکۆمەڵی ژنان و مناڵان و خەڵکی مەدەنی شارۆچکەی خان شێخونی سەر بە پارێزگای ئیدلیب بەهۆی بەردومانی کیمیاییەوە لە ڕۆژی ٤ی نیسانی ٢٠١٧ دا، کە ١٠٠ کەس کوژران و زیاتر لە ٥٠٠ کەسی دیکەش برینداربوون. ئەم کارەساتە مرۆییە فرسەتی دایە ئەمریکا بە دەورەیەکی تازە جارێکی تر لەکێشمەکێش لەسەر سوریادا دەوری هەبێ و لەرێوە سیاسەتی تازەی ترەمپ لەئاستی دنیادا راگەیەنێت. لە کاتێکدا ئەمە چەندەمین جارە لەسوریا کۆمەڵکوژی دەکرێت و چەکی کیمیایی بەکاردێت وە تراژیدی کۆمەڵکوژی مناڵ دەکرێت، ئەوەبوو لە ئابی ٢٠١٣ چەکی کیمیایی لە ناوچەی غوتە لەدەوری دیمەشق بەکارهات و نزیکەی ١٠٠٠ کەسی کوشت، لە سەبتەمبەری ٢٠١٦ دا بەپێی راپۆرتی چاودێری مافی مرۆقی سوری بەرئەنجامی بۆمبارانی ئاسمانی بە خستە خوارەوەی بەرمیلی گازی کلۆری ژەهراوی لەبەری رۆژهەڵاتی حەڵەب ٧٠ کەس خنکان، هەر لە ٢٠١٦ لەژێر ناوی ئازادی حەڵەبدا، کۆمەڵکوژی خەڵک کراو ماڵ و نەخۆشخانەکان بەسەر خەڵکی مەدەنیدا کاولکرا.

لەسەر هەموو ئەوانە نە ئەمریکاو نەهاوپەیمانانی ئەوەی ئەمجارە دەیکەن نەیانکرد. ئەمجارە بەهۆی کێشە ناوخۆییەکانی وڵاتانی بەرژوازی و سەرمایەدارییەوە لەدنیادا، بەتایبەت لەسەر سوریا، بەرژوزای و میدیاکانی گوێ لەمستی سەرمایەداری پێویستیان بەم کەیسە بوو، نەیانتوانی وەک ئەوەی لەشەنگال و موسڵ دەگوزەرێ بەدەست داعش و هێزەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانییەوە بیشارنەوە، ئەوەنەبێ ناو بەناو هەواڵێک دزەی دەکرد، بەناچار ئەمجارە رایان گەیاند و ئەو ئینسانکوژییەی سوریایان نەشاردەوەو کۆمەڵگای مرۆقایەتیان جارێکی تر بەدەست جەنگی ئینسانکوژیانەوە توشی شۆک کردەوە.

بەدوایدا ڕۆژی ٧ی نیسان واتە سێ رۆژ داوتر، ئەمەریکا لە دەریای ناوەڕاستەوە ٥٩ موشەکی تۆماهۆکی دا بە فڕۆکەخانەی شەعیرات لە پارێزگای حومسی ناوچەی ژێر دەسەڵاتی بەشار ئەسەد، کە ئەمەریکا دەڵێ ئەو هێرشە کیمیاییە بە ناوچەی خان شێخون لەوێوە

ئەنجامدراوە، ئەمەی بە تۆڵەی کۆمەڵکوژی ئەو مناڵە نازدارانە!! ناوبرد. ئەگەرچی روسیاو ئەسەد ئینکاری ئەمە دەکەن و هەندێ لایەنی هاوپەیمانی ئەمریکا بە حەزەرەوە دەڕواننە ئەم ئینسانکوژییەو دەڵێن دەبێ بەشوێندا چوونی بۆ بکرێت و هەندێ لایەنی تر دەستی تاوان بۆ تورکیا و لایەنە ئیسلامیەکانی سوریا رادەکێشن. بەڵام بەدوور لەهەموو ئەو بۆچوونانە، دوو مەسەلە گرنگە؛ یەکەم هەر لایەنێک ئەو کۆمەڵکوژییەی ئەنجام دابێت هیچ لەماهیەتی مەسەلەکە و ئەو هێزانە و کارنامەیان ناگۆڕێت، دووەم هەر لایەنێک بوبێت، بەهانەیەک بوو بۆ ترەمپ و دەسەڵاتەکەی لە ئەمریکا کەسیاسەتی جەنگخوازانەی خۆی و فەزای جەنگی لەجیهاندا بهێنێتە پێشەوە بەشێوەیەکی ترسناک، ئەمەش سیاسەتێکی تایبەتی ئەمریکای لەئێستادا لە پشتەوەیە.

بەڵام کەم نین ئەو کۆمەڵکوژیانەی لەسوریا، عێراق و بەتایبەت موسڵ و شەنگال، یەمەن و لیبیا، نایجیریا و سۆماڵ، بەبەرچاو و لەژێر سایەی هێزەکانی ئەمریکا و هاوپەیمانەکانیەوە لەلایەک و روسیاو هاوپەیمانانیەوە لەم چەند ساڵەی رابردوودا روویان داوە و تا ئێستاش رۆژانە روو دەدەن، هەر مانگی پێشوو بوو دنیا شاهیدی بۆمب بارانی ئاسمانی هێزەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانانی بوون کە چ کۆمەڵکوژیان لەموسڵ ئەنجامدا. هەر لە ساڵی پاردا بوو کوشتارگایەک لەحەڵەب لەلایەن روسیاو هێزەکانی بەشار ئەسەدو جمهوری ئیسلامی ئێران وحزبوڵاو تورکیاوە لەژێر ناوی ئازادکردنی حەڵەب لەدەست ئۆپۆزسیۆنی ئیسلامی، بەڕێخرا، هەروەک ئەوەی ئێستا لەموسڵ لەژێر سایەی ئەمریکاو هاوپەیمانە ناوخۆیی و ناوچەییەکانی لەژێر ناوی ئازادی موسڵ لەدەستی داعش دەگوزەرێت، بەڵام ترەمپ و حکومەتە تازەکەی بە هەموو ئەو تراژیدیە ئینسانیە نە دەنگیان لێهات و نە فرمێسکیان رشت.

بەڵام خێرا ئەمجارە ترەمپ وەک سەرۆکی دەورەیەکی ئەزمەگرتووی ئەمریکا، ئەم کۆمەڵکوژییەی ٤ نیسانی سوریا، توشی هیستریای کردوە، ئیحساساتی جوڵاندوە! و دەستوبرد لەژیر ناوی تۆڵە لەدەسەڵاتی بەشار ئەسەدا، موشەک بارانی دەست پێکرد و دەیەوێ فەزای جەنگ و ترس بەسەر جیهاندا بسەپێنێی ، ئەمە بووەتە بابەتی گەرمی جیهان و ترسی لەدڵی سەدان ملیۆن ئینساندا دروستکردوە، وە کۆبوونەوە جیهانیەکانی هێناوەتە سەر ئەم مەسەلەیە بەئاکاری سیاسەتی ئەمریکادا، ئەوە لە کۆبوونەوەی ئەنجومەنی ئاسایشی سەر بە نەتەوە یەکگرتوەکانی ئەم رۆژانە و لە کۆبوونەوەی سەرانی وڵاتانی پیشەسازی جیهان G7 لەئیتالیا بە بەشداری ژمارەیەک لەوڵاتەکانی تری ناوچەکە لە سعودیە و تورکیا و ئەردەن و قەتەرو ئیمارات و هاوکات

هەر دوێنێ ڕیکس تیلەرسن وەزیری دەرەوەی ئەمریکا پاش گفتۆگۆی تەلەفونی چەن رۆژی پێشوو لەگەڵ سەرانی روسیا، بە پەلە گەیشتە مۆسکۆی پایتەختی ڕوسیا و لەگەڵ سێرگی لاقرۆڤی وەزیری دەرەوەی ڕوسیا لەسەر دۆخی سوریا قسەوباس دەکەن.

ئەمریکاو رەقیبە جیهانیەکەی روسیا، بەهاوپەیمانەکانیانەوە، خۆیان سەرچاوەی کۆمەڵکوژیەکانی ئەو وڵاتانەن، خۆیان ڕۆژانە کۆمەڵکوژی مناڵانی نازدار دەکەن لەڕێگای هاوپەیمانەکانیانەوە، جمهوری ئیسلامی ئێرانی هاوپەیمانی روسیا لە زیاتر لە سێ دەیەی رابردوودا چ بەڵایەکی بەسەر مناڵان و ژنان لەئێراندا هێناوە و بەرژێمی دژی ژن و سەد هەزار ئیعدام ناسراوە. عەبادی و مەسعود بەرزانی هاوپەیمانانی ئەمریکا، بەدوای ئازادکردنی عێراق لەسەدام حسێن چ بەڵایەکیان بەسەر خەڵکی بەگشتی و بەسەر مناڵانی عێراق و کوردستاندا هێناوە، لەبرسیکردن و بەزۆر بەشوودان و زەواجی مناڵان و بێ دایک وباوکردنی مناڵان و چەند ژنە و فەزای داسەپاندنی جۆرەها دەستەجاتی ئیسلامی بەسەر کۆمەڵگادا، کام یاساو ڕێسای کۆنەپەرستانە هەیە زیندوویان نەکرد بێتەوە، هەر لەم هەفتەیەدا بە هەزاران لاشەی تری یەزیدیەکان لە ٣٠ قەبری تری بەکۆمەڵدا لەدەوری شەنگال دۆزراوەتەوە، تەنیا قوربانیەکانی مانگی رابردوو هەزاری تێپەڕاندووە. کەم نەبوون ئەو مناڵە نازدارانەی موسڵ کە دوو هەفتە لەمەوبەر کەوتنە بەر رەحمەتی فرۆکە جەنگیەکانی ئەمریکاو هاپەیمانانی، بەڵام ترەمپ یەک فرمێسکی نەک نەڕشت بەڵکە ویستیان لەژێری دەرچەن و بەهانەشی بۆ بهێننەوە، ئەوە بوو ئەمنستی ئینتەرناسیوناڵ لەراگەیاندنەکدا ئەمریکا تاوانبار دەکات بەکوشتنی خەڵکی سڤیڵی موسڵ کە هەوڵی نەداوە ڕێکاری کونجاو بگرنە بەر بۆ ڕێگری کردن لەمەرگی هاوڵاتیان لەموسڵدا.

ئەمانە هەمووی نموونەیەکی کەمن لەخەرواری دیاری و دەستەگوڵەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی لەجیهاندا. بەڵام ئایا موشکی تاهومایی ئەمجارەی ئەمریکا لەدژی بەشار ئەسەد لەبەرامبەر بەکارهێنانی چەکی کیمیایی و کۆمەڵکوژیەک کە ئەنجامیان داوە؟، ئایا ئەم موشکەکانە لە تۆڵەی مناڵە نازدارەکانی قوربانی چەکی کیمیایی خان شێخونە؟، یان بەهانەو هەوڵێکی تازەی ئەمریکایە لەدەورەی ئەزمەو شکستیدا و بۆ هەڵسانەوەی جێگاو ڕێگای خۆی وەک زلهێزی جیهانی لە بەشایەک کە سەرمایەداری لە پەرتەوازەیی وکێشە بەسەری دەبات. هاوکات هەڕەشەو هەوڵەکانی ئەمریکا بۆ بەرەخستنی فەزای جەنگی لەبەرامبەر کوریای باکوردا دەستی پێکردووە، بۆ خۆسەپاندن وەک

هێزی سەربازی گەورەو کەکردنەوەی غەرب لەدەوری سیاسەتەکانی و وەستانەوە لەبەرامبەر بە روسیادا.
ئایا ئەستا ئەمریکا بەشوێن چیەوەیە لەسوریا؟
بەجیا لەئەزمەیەکی ئابووری کەسەراپای سەرمایەداری جیهانی داگرتووەو ئەمریکای زلهێزی جیهانیش بەدەر نیە لەوە، خودی دیاردەی هاتنە سەرکاری دەناڵد ترەمپ ڕەنگدانەوەی ئەو هەلومەرجەیە و بە وەڵام بەو هەلومەرجە هاتووە، بەڵام شکست و پاشەکشە یەک لەدوای یەکەکانی دوو دەیەی رابردووی ئەمریکا لەعێراق، لیبیا و دوایی لەسوریادا، وە جەنگاگرتنی روسیا لەسوریا و دروستکردنی هاوپەیمانیەک لەگەڵ تورکیا و ئێران و هێنانە ناوەوەی حزبوڵای لوبنان و نزیکایەتی لەتورکیا، درێژدانی دەسەڵاتی ئەسەد لەو زەرورەتەوە سەرچاوەی گرت، هەروەها گرتنەوەی حەڵەب مۆری خۆی نا بە نەوچەوانی ئەمریکاوە، کە سوریاو ڕەگاچارەی قەیرانی لەدەست ئەمریکا دەرچووە. لەبەرئەوە ئەمریکا هەر هەنگاوێکی بەبە روسیا ناتوانێت لەسوریا بڕواتە پێشەوە، کەبوونەوەکانی ئەستانەو تەجروبەی چەند ساڵەی رابردووی هەوڵەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانە غەربیەکانی و کەبوونەوەی جنێفی پێنجی مانگی رابردوو نیشانەی ئەو راستیەن. ئەو واقیعیەتەی ئەستای جێگاو ڕێگای ئەمریکا، بەناچار ویستی لە عێراقەوە هەستەتەوەو دەست پێبکاتەوە و پشت راست بکاتەوە، ئەویش بەرێکخستنی هاوپەیمانیەک بە دەرکردنی داعش لەموسڵ، بەڵام کێشەکانی عێراقی دوای دەرکردنی داعش کەمتر نابێت لەئەستا کە یەخەی ئەمریکا دەگرێت، کە موسڵی دوای داعش و کێشەکان لەعێراقداو دەستەجاتی تری لەنەوعی وەحشیگەری داعش کەم نابن.

هەر بۆیە هەوڵە چەند لایەنەکانی ئەمریکا بە دەرچوون لەو شکستانەی پێشووی، لەلایەک هاوپەیمانی ناوخۆ و جیهانی بە پرۆسەی ئازادی موسڵ لە داعش، لەلایەکی ترەوە لەرێگای هاوکاری هێزە کوردیەکانی سوریاوە بە نفوز پەیدا کردن لەسوریا و ئەستاش لەرێگای سازدانی هێزێکی تازەوە لە لەسنوری ئەردەنەوە بەهاوبەشی و لەگەڵ حکومەتی ئەردەن ئامادەی کردووە بە هێرش بەسەر داعش لەخوارەوە و هەروەها هەڕەشەی هێرشی تر بە سەر ناوچە سەربازیەکانی ئەسەد ئەگەر پێویست بکات. بەمانە ئەمریکا دەیەوێت وەک زلهێزی ئەسڵی و چاوترسێنی جیهان دەرکەوێتەوە. هەموو ئەوانە شتێکی زیاتر نیە لە سیاسەتی تازەی ئەمریکا بە هەستانەوەی مەوقیعیەتی شکستخواردووی خۆی و راگرتنی تەوازنێک لەگەڵ روسیا. بەهانەی بەکارهێنانی چەکی کیمیایی دەسەڵاتی بەشار ئەسەد، فشار خستنە سەر روسیایە لەلایەک بە وازهێنان و لەسەر پێداگری هەلومەرجی سوریا و مانەوەی ئەسەد، هەروەها

لەهەوڵی درێژە دان بە پرسەی شەڕ و وەستانی نێوان سوپای ئەسەدو ئۆپۆزسیۆن، وە بۆ خۆئامادەکردنی بۆ درێژەی کۆبونەوەکانی جنێف بەتایبەتی کەجنێفی ٥ بەدەسکەوت لەکۆتایی مانگی پێشوودا هاتە دەرەوە، بۆ ئەوەی لەکۆبوونەوەکانی ئایندەی جنێفدا هەموو لایەک بەتایبەت ئەسەد ملبدات بەچوار خاڵەی لەڕێگای ستیڤان دیمستوراوە تەرحیان کرد کە بیبەنە پێشەوە ئەویش مەسەلەی؛ دەسەڵات، دەستور، هەڵبژاردن و تیرۆر، کە ئەمریکا بۆی روونە کە تا داعش مابێت و هێزگەلی ئیسلامی جۆراوجۆرو دەخالەتی وڵاتانی ناوچە بە بەرژەوەندی جیاوازەوە و بەتایبەت دەخالەتی تورکیا، هەبێت بۆ دەورەی گوستنەوەی دەسەڵات ناتوانن حساب لەسەر بەشار ئەسەد نەکەن، بەپێچەوانەوە هێزی دەندەی وەک دەسەڵاتی بەشار ئەسەدیان بۆ ئەم دەورەیە لەبەرامبەر هەلومەرجی سوریا دا پێویستەو بۆ ئەم پرسەیەش ناتوانن حساب لەسەر روسیا نەکەن، هەروەک وەزیری دەرەوەی ئەڵمانیا، زیگمار گابرییل، لەکۆبوونەوەی G7 تاکیدی کردەتەوە چارەسەری ئەزمەی سوریا بەبێ بەشداری روسیا ئەستەمە.

موشەکەکانی ئەمریکا بۆ سوریا و ئامادەکردنی هێزو چەکی گەورە لەبەرامبەر کۆریای باکورداو ئەگەری موشەکی تریش هەیە بەسەر سوریادا، دروستکردنی فەزای جەنگیە لەجیهاندا هەروەک ئەوەی بوش ئەنجامی داو چ کارەساتی لەدنیادا بەدوای خۆیدا هێنا، ئەمانە هەمووی قابیلی روودانە لەژێر هەژموونی سیاسەتی ئەمریکا کەدەیەوێ غەربیش لەدەوری خۆی یەک دەست بکات، بەتایبەت لەبەرامبەر روسیا و هەڵخراندنی فەزا لەدژی کوریا.

لەکاتێکدا هەموو ئەم هاتوو هاوارانەی ئەمەریکاو هاوپەیمانە غەربیەکانی دەکرێت بەدژی ئەسەد، بەڵام تەکیدی ئەمەریکا لەسەر لەناوبردنی تیرۆرو دژی تیرۆر و دژ بە داعشە، کەخاڵەی هاوبەشی هەموویانە بۆ روسیا و بەشار ئەسەدیشە. قسەکانی وەزیری دەرەوەی ئەمریکا ڕیکس تیلەرسن لەسەر تەجروبەی شکستخواردوی ئەمریکا لەلیبیا خاڵێکی ترسناکە بەیان کە تا داعش لەناو نەبەن، مەسەلەی بەشار ئەسەد کێشە نیە بۆ ئەوان، ئەمە بەڕۆشنی لە قسەکانی نیکی هالی نوێنەری هەمیشەیی ئەمریکا لە نەتەوەیەکگرتووەکان دەردەکەوێت و رایگەیاند؛ ئەولەویەتمان رۆیشتنی ئەسەد نییە، جارێ دەمانەوێت بەسەر داعشدا سەربکەوین. هەموو فشارەکان بۆ لێک نزیکردنەوەی لایەنەکانی سوریایە بۆ ئەو چوار خاڵەی لەجنێفی ٥ دا تەرحیان کرد و نەچووە پێشەوە، بۆیە هەموو هەوڵەکانی ئەمریکاو غەربن تاکید کردنەوەیە لەسەر چارەسەری سیاسیو گواستنەوەی دەسەڵاتی بەزوویی.

هەلومەرجی جیهانی بەجۆریک ئاڵۆزو پڕ لەگۆڕانکاریە، کەبە ئاسۆیی و بە ئەلتەرناتیفی دەوڵەتە سەرمایەدارە زلهێزەکانی جیهانیشی توشی قەیرانی گەورە کردوە، دەستەوسان ماون و رۆژانە سیاسەتیان ئاڵوگۆڕی بەسەردا دێت، بۆیە بەناچار ئەمریکاو روسیاو هاوپەیمانەکانیان لەدنیادا لەژێر فشاردان، بەناچار دەبێ خاڵی هاوبەش پەیدا بکەن ئەویش تیرۆرو دژی تیرۆر و دژی داعشە، کە لەرۆژهەلاتی ناوەڕاست و بەتایبەت لەسوریا ئێستا کۆیان دەکاتەوە، خاڵی هاوبەشی ئەمریکا، روسیاو بەشار ئەسەدیشە.

هەر بۆیە تا بەسوریا دەگەڕێتەوە، بەجیا لەسەپاندنی فەزای جەنگی لەلایەن ئەمریکاوە کەبەکارهێنانی چەکی کیمیایی خان شەیخون کەبەهانەیەک بوو بۆ ئەمەریکا، وە هەنگاوەکە لەراستای هەوڵەکانی بۆ دەرچوونی خۆی لەو ئەزمە ئابووری و سیاسی و سەربازییەی تێیدایە، وە هاوکات فشارەکە بۆ تەوازنی لایەنەکان بۆ درێژەدان بە کەبونەوەکانی جنێف و هەوڵدان بۆ دەرکێشانی هەلومەرجی ئێستای سوریا و پاکرنەوەی هێزەکانی داعش هەم لەموسڵ و هەم لەسوریا، کەلەئێستا ناتوانن دەوری بەشار ئەسەدو هێزەکەی بە دەورەی پاکردنەوەی داعش و راگواستن نادیدە بگرن.
بەڵام هەموو ئەوانە دادی ترەمپ و ئەزمەیەک یەخەی ئەمریکاو سەرمایەداری گرتووە نادەن، هەروەک چۆن دادی بوش و ئۆباما نەدا، بۆیە جارەکی کە دنیا لەبەرامبەر ئەو بەربەریەتەی سەرمایەداری و دەوڵەتەکانیدا، لەبەرمبەرا کوشتارو کاولکاری و برسێتی و هەژاریەک کە بەرژوازی و دەسەڵاتەکانیان دایان سەپاندووە، پێویستی بە هاتنەمەیدانی چینی کرێکار و کۆمۆنیزم و بەرەی ئازادیخوازو ئینساندۆست هەیە، بۆ سوریاو عێراق و کوردستانیش هەر ئەمە تەنیا رێگای گونجاو ئینسانیەو دەبێ کاری بۆ بکرێت.
١٢/٤/٢٠١٧

کەی ڕۆشنبیرانی جادەی موتەنەبی

یادی ئەنفال دەکەنەوە ؟ عیماد عەلی

وەك باوە هەمووهەینیەك ئەوانەی خۆیان بە رۆشنبیری عیراقی دەزانن، چ لە بەغدا بن یان لەهەر شوێنێکەوە روو دەکەنە جادەی موتەنەبی لە بەغدا و، هەڵوێستی هەفتانەی خۆیان بە جۆرەها چالاکی دەنوێنن؛ جا چ بە شیعر بێت یان نواندن و پێشانگاو شتی تری زۆر، بەڵام ئەم سەردانەی رۆشنبیران وەك خووی لێهاتووە و زیاتر بۆ یەکتر بینین لەو رۆژەدا دەچنە ئەو جادەیە نەك هەڵوێستی راستەقینەی رۆشنبیری رەسەن لە ئاست سەرجەم پرسە گرنگەکان .

لەگەڵ یەکێك لە رۆشنبیرە دیارەکانیان کە سەرنوسەری ناودارترین رۆژنامەی بەغدا (الصباح) یە کەوتمە گفتوگۆ و پرسیارم لێ کرد؛ ئەمرۆ وەك هەموو هەفتەیەك رۆیشتن بۆ جادەی موتەنەبی و ئێمەش لەکوردستان یادی ئەنفالمان کردەوە، دەکرێت بپرسم بۆچی ئێوەش هەر نەبێت لەو جادە بە چرکەساتێك یادی ئەم جینوساید و قرکردنەتان نەکردەوە . وتی؛ هەر شتێك شوێنی خۆی هەیە . وتم ئێوە لەهیچ شوێنێکدا یادتان نەکردۆتەوە و دەکرا لەوێش هەر هیچ نەبێت بە وتەیەك یادتان بکردایەتەوە . وتی؛ ئێمە لە بەرەیەکی شەرداین و رۆژانە خوێن دەرێژین و کاتی ئەمانە نیە. وتم بەرەی شەر چ پەیوەندیەکی بەیادکردنەوەی کارەساتێکی لەم شێوەیە هەیە و بە تایبەتی تۆ سەرنوسەری رۆژنامەیەکی رەسمی عیراقیت و، وەك خۆت دەڵێیت هەمووان وەك یەك تەماشا دەکەیت ؛ ئایا دەکرێت هەڵوێستێکی لەم جۆرە لە بەر شەرێك لە دووری هەزاران کیلۆمەترەوەیە لە ئێوەوە، لەیاد بکرێت، یان بۆچی ئەمە چەندین ساڵە لەپێش هاتنی داعش یادتان نەکردەوە . وتی؛ بۆ ساڵێکی تر . وتم ئەوەی باوەری بە یادێکی گرنگی گەلەکەی بێت، بەو شێوەیە بیری لێناکاتەوە و بەرەی شەریش هیچ پەیوەندیەکی بەمەوە نیە و ئێوە بەردەوامن لە ناخی خۆتاندا بەچاوێکی بەعسیانە تەماشای گەلی کورد دەکەن، ئەگەر بەعسیش نەبن، تەنانەت لە پاش روخاندی دکیتاتۆریەتیش ئەم جۆرە رەفتارانە دەکەن .

ئا ئەمەیە هەڵوێستی رۆشنبیرانی عەرەب پێش خەڵکی سادە و نەخوێندەواری عیراقی . دوای ئەوە پەیامێکم بۆ سەرجەم ئەو نوسەرو سەرنوسەر و رۆشنبیرانەی کە دەیانناسم و نایانناسم نارد و وتم ؛ بۆ رۆشنبیرانی جادەی موتەنەبی . سڵاوێکی گەرم لە کوردستانێکەوە

کە ئەمرۆ یادی کارەساتێکی دەکەینەوە، بەدەستی کورە رشە ئەسمەرکانی ئێوە روویداوە . پیرۆزبایی بەردەوام سەردانیکردنی رۆژانی هەینی جادەی موتەنەبیتان لێدەکەم . کە تەنها بە و شێوە لە رۆشنبیریی راستەقینە دەروانن و، نازانم هەڵوێستان چیە لەو یادەی کە ئەمرۆ لەکوردستان دەکرێتەوە و ئێوە قروقەپتان لێکردووە لە ئاستیدا و، بۆ چەندین ساڵی دوای روخانی دکتاتوریەتیش بە زماندانا نایەت داوای لێبوردن لەگەلی کورد بکەن . ئەو سەردانە روکەشیەی بۆ جادەی موتەنەبی دەیکەن گوایە رۆشنبیرن، جگە لە یەکتر بینین هیچ فرێکتان بەر رۆسنبیری راستەقینەوە نیە . ئەگینا روشنبیری راستەقینە و رەسەن خاوەن ویژدان و هەڵوێست و بەرپرسیارێتیە و ئێوەش هەر یەکە و بە هەستێکی تەسکی؛ یان مەزهەبیانە یان شۆفینیانەوە مامەڵە لەگەڵ بابەتە هەمەجۆرەکاندا دەکەن، کەچی بە خۆتان دەڵێن رۆشنبیر . بەهیوام عیراق ببێتە خاوەن کۆمەڵێك رۆشنبیری راستەقینە بۆ ئەوەی گەلەکەی رزگار بکات نەك ببێتە پاشکۆی حزب و ئایدیۆلۆجیا ورۆشنبیرانی بیری سەبەخۆیی خۆیان نەبێت .

ئا ئەمەیە رەفتار بیر و بۆچۆنی خەڵکانێك کە دەکریت لە لوتکەی رۆشنبیری عیراقدا دابنرێن، با گلەیی لە خەڵکە سادەکە نەکەین و رێگایەك بگرینە بەر کە لەم تەنگەبەریە رزگارمان کات . داخەکەم حزبەکانی کوردستانیش لە سەر بناغەی بەرژەوەندیە تەسکەکە نەبێت قەت بیر لە وەزعی گشتی و ئەم حاڵەتانە ناکەنەوە، کە لە دوای داعش چی روودەدات و ئەم جۆرە کەسانە چۆن مامەڵەمان لەگەڵدا دەکەن، کەچی خاوەن شکۆکانی کوردستان تەنها بیر لە خۆیان و حزبەکەیان دەکەنهەوە و بەس و، خەریکی چەواشەکارین و، رێگەی رزگاری راستەقینەی گەلی کوردستانیان داخستووە ،
.یان رۆشنبیرانی کوردستان چ هەڵوێستێکیان هەیە لەمەر ئەو شێوە بیرکردنەوەی بەناو رۆشنبیرانی عیراق کە لە ئاست رووداوەکانی کوردستان بو شێوەیە بیردەکەنەوە و، لە زۆر لاوە ئێمەش تەنها خەریکی خۆخۆرین و بۆچونی نەیاران ناخوێنینەوە و تەنها مەشغوڵی کاروبارە سیاسیەکانی نێوخۆین، نەك لێکۆڵینەوە لە پرسە هەمەجۆرەکانی لەم بابەتە بکرێت و مامەڵەی راستی لەگەڵدا بکرێت و بەسەرماندا تێنەپەرێت .

چەرەس ... پشکۆ ناکام

......کورد ئەڵێت شەیتان پەلەی کرد چاوێکی خۆی کوێر کرد ! خۆشبەختانە وەفدی مژدە هێنەری سەربەخۆیی کوردستان پەلەی کرد لەجیاتی چاو کوێر کردن ، نەخشە ڕێگای حیزبەکەیان بۆ چارەسەرکردنی ئەزمە و قوڕبەسەرییەکانی هەر□م□ی ل□ بیر چووو..! لەوانەیە جانتاکانیان لەبەر(فستق) جێی مەلزەمەی نەخشە ڕێگاکە نەبوبێتەوە، چونکە وەفدەکە فستق خۆرێکی بەردەوامن، ئەمە بە قسەی خۆیان و هەڵبەستراو نیە، تەنانەت شانازی ئەکەن بەوەی ئەقڵیان بە جیاوازی بەینی فستق و فندق ئەشکێت..هەر باش بوو پەلە کردنەکەیان نەبوە ما□□ی لەدەست دانی چاوێکیان ، ئەو کاتە دونیایان بە تەنزیلاتی لەسەیا پەنجا ئەبینی و ڕەنگە فستق خواردن بە یەک چاو زەرەری ئەوەی هەبێت کە توێکڵەکەی باش لێنەکەنەوە و دەم و دانیان عەزیەت بخوا و کار بکاتە سەر مەجرای گفت و گۆی ڕیفراندۆم و سەربەخۆیی و توانای قسەکردنیان کەم ئەبۆوە و هەرێم زەرەرێکی مەعنەوەی گەورەی لێ ئەکەوت کە هەمووی بە هۆی فستقەوە ئەبوو، بەڵام خۆ ئەکرا لە کاتی دەعوەت کردنی وەفدەکە بە برا پارتیەکانیان بوتایە کە لەسەر مێزی گفت و گۆی چارەنووسی هەرێم فستق دابنێن تا ئەمان لە پەلە پەل□یا نەشڵەژانایە ولە جیاتی نەخشە ڕێگاکە فستقیان لەگەڵ خۆیان نەبردایە..

...وەفدی فستق بۆ نیشاندانی بونی مەعلومات و سیاسی بوونی خۆیان باسی ئەوەیان کردوەکە ئەوە هەر هەرێم نیە ڕیفراندۆم ئەکات ، ئەو□ س□کتلاند و کەنەدا و ..کوێ و کوێ باس لە ڕیفڕاندۆم ئەکەن ، ،،بەڵام باسی لەوە نەکرد کە ئەو و□تانە لە ڕێی پارلەمانەوە هەموو هەنگاوێکی سیاسی ئەنێن و بێ پارلەمان هیچ بڕیارێک بە ناوی خەڵکەوە نانرێت، جا بۆ وەفدی فستق باسی لەوە نەکرد کە پارلەمانەکەی هەرێم بۆتە قوربانی دەیان(فستق خۆر و ساحێب فندق) ی وەک ئەو .. ئەو ئامادە بێت بەو کەسەی پارلەمانی وەک نانەواخانە داخست بڵێت سەرۆک!! دیارە تێگەیشتنی لە سیاسەت و دیموکراسی و بڕیاری گەل وەک تێگەیشتنەکەیەتی لە جیاوازی بەینی فستق و فندق..

..بابەتێکی تر ئەوەیە کە باڵی فستق بڕیاری یاوە سزای ئەو کەسانە باتکە لە خۆیانەوە و بێ دەست هەڵبڕین قسە ئەکەن و ئەیانەوێت ئومێدی ڕێککەوتنەکەی یەکێتی و گۆڕان لای خەڵک ببوژێننەوە ، جا

ئەگەر بەردباران کردن لە سزاکانی ئیسلاما هەبێت بۆ فستق باران لە سزا سیاسیەکانا نەبێت ؟ ئەی چۆن سزای ئەو مولحیدە سیاسیانە بدرێت …ڕەنگە چارەیەک ئەوە بێت کە باڵی فستق پێشنیازێک بۆ” سۆسیال ئینتەرناسیونال” بکات کە لە پرنسیپی حیزبە سۆسیال- دیموکراتەکانی ناو ئەم ڕێکخراوە ” فستق ” زیا بکرێت ، وەک فستق بڕین یان فستق باران کردنی دەم درێژ و بێ ئسوڵەکانی ناو حیزب حیزبەکەش بە سۆسیال- فستق ناو ببرێن و ” چەرەس” یش ببێ بە ڕەمزێک بۆیان ….

بڕیـــار دەدەم بڕۆم … خـــەزان محەمەد

بەیانیە و هەتاو دەسماڵی گرتووە
چاوی هەور دەسڕێتەوە
کەچی فرمێسك
سپێدە زوو ئاسمان دەگرێ
بۆ مەرگی خۆر
ئیدی هیچ جوانی نامێنێ
چارەنووسی ئەم جەنگەلە وای ویستووە
لە بەر ڕەهێڵەی زوڵم و زۆر
سبەینێ زوو باڵندەی رۆح دەتۆرێنم
هەرچی پەراو خودکارو پەرتوك هەیە
دەیسوتێنم
هەرچی پیت و رستە هەیە بەیانی
دەیمرێنم
لە سەر دەستی نەفامەکان
هەرچی چرۆی دارستانە دەیوەرێنم
چیتر مۆم و چرا و ئەستێرە و مانگ و خۆر
روناکایی پەخش ناکەن
چەم و رووبار خوڕه ڕاگرن
دەریاکان هێمن ببنەوە
وێنەی تریفەی مانگە شەو
نەکێشنەوە

با خۆر ئیتر لە رۆژهەڵات ، رێگە نەبڕێ بۆ خۆرنشین
کەلەپچەی کەن گردە نشین
ڕێگاکان هەموو تاریك کەن
با چاڵەکان گەورەتر بن لەوەی کە هەن
با زامەکان بەم ئازارە گەورەتر بن ….!
وەکو برین ….!!
با (با) چڕنوك لە پەڕەی گولی سوور نەگرێت
خۆ نەفامی بەرقەرار، فەهمیش لە نێو زبڵدانا تێی هەڵدەدرێت
بۆیە بڕیار دەدەم بڕۆم بچمە کێوان
نامەوێ میللەت و هۆزێك جەهالەتیان هیندە زۆر بێ
بە بارتەقای ئەرز و ئاسمان

سلێمانی
2017 / 4 / 14

ئەفسوونی ستەم … ستار ئەحمەد

لەدەرگای خوادا گرفتار
کۆرپەی خاکم لەسەر شانە
گەڵای دار دەکەم بە زارو
هەوریش بەلانك و جۆلانە
....
بەرماڵێك لەپەڕی کۆتر
لەتاری شەوا رادەخەم
وێردی فەنابوون دەخوێنم
روو دەکەمە کەناری خەم
....
لەناخی بەردینی مرۆ
لەنیگای خۆر رادەمێنم
تریفەی مانگ رامدەکێشێ
شنەی بەفرو با دەدوێنم
....
ئیلاهی تروسکەی دادێ

لەیاسای چەرخا نابینم
تەنها نووری عەشقی تۆیە
سروەیەك دەدات بەتینم
....
لەهەنگاوی بێهەڵوێستا
لەنێو ئەفسوونی ستەما
ئاسمان تابلۆی خوێنی مافەو
مانگ خنکاوە لەنێو تەما
. ...
لەجەوری ئێمەی چەتوون و
تێر نەبوونی دیدەی کوێرمان
ئەم خاکە ژان دایگرتووەو
ئاسمان بۆی نا بێت بەمامان
....
خودایە دونیا هەپروون بوو
تۆ بڵێی حەزی تۆ وا بێ
ئەم گەلەم دیلی فیرعەونە
نا بێت مووسایەکی تیا بێ
....